

Federal Republic of Somalia
Galmudug State Parliament
Office of the Speaker

Tix: XGBGM/0025/20

Tar: 27 October 2020

Ku: Madaxweynaha Dawlad Gobaleedka Galmudug Galmudug = Dhusamareb=

Ujeedo: Soo Gudbin Shuruuc uu Ansixiyey Golaha Sharci-dejinta DGGM

Mudane Madaxweyne,

Iyada oo la tixraacayo warqadaadii sumadeedu aheyd Tix:XMGM/10/036 kuna taariikhaysneed 11/10/2020 kana timid Madaxweynaha DGGM u jeed-keeduna ahaa soo gudbin Hindise Sharciyeedyo ka yimid Golaha Wasiirada si Baarlamaanku uga guto Waajibkiisa Dastuuriga ah.

Golaha Sharci-dejinta DGGM ayaa ku Ansixiyey Kalfadhigiisa 2aad ee Sanadkaan 2020, Fadhiyadiisii 11, 12, 13 iyo 14, Shuruucda kala ah;

- 1 Sharciga Maareynta Deeganka Sharci LR:001. 18 October 2020.
- 2 Sharciga Hay'adaha Samafalka & Horumarinta aan Dawliga ahayn Sharci LR:002. 19 October 2020.
- 3 Sharciga Dhismaha Booliska Galmudug Sharci LR:003. 21 October 2020.
- 4 Sharciga Golayaasha Deeganka Dawladaha Hoose Sharci LR:004. 22 October 2020.

Mudane Madaxweyne adiga oo gudanaya Waajibkaaga Dastuuriga ah waxaan kusoo gudbinaynaa 4 taan Sharci ee kor ku xusan si aad ugu meel-mariso Xeer Madaxweyne, kadibna loogu soo saaro faafinta rasmiga ah ee Dawlad Gobaleedka Galmudug.

Naga guddon Mudnaan iyo Qaderin

Lifaaqa Shuruucdii Baarlamaanku

M.ne Dr. Maxamed Nur Gacal
Guddoomiyaha Baarlamaanka

Tell: +252 61200500/ +252 614353333

E-mail: speaker@galmudugparliament.gov.so

Website: www.galmudugparliament.gov.so

Galmudug State
Office of the President

SHARCI Lr.001

Taariikh: 31/10/2020

ANSIXINTA SHARCIGA MAAREYNTA DEEGAANKA

MADAXWEYNAHA D.G

- MARKUU ARKAY:** Qodobka 50aad farqadda 12aad ee Dastuurka Dowladda Galmudug
- MARKUU ARKAY:** Qodobka 23aad ee Dastuurka D.G ee kahadlaaya Xaqa Deegaanka
- MARKUU ARKAY:** Warqadda Guddoonka Baarlamaanka Galmudug Tix: XGBGM/0025/20 ee 27 October 2020 kuna saabsan ansixinta Sharciga maareynta Deegaanka Galmudug
- MARKUU TIXGELIYAY:** Baahida Galmudug ay u qabto Sharciga Maareynta Deegaanka

Waxaa uu Madaxweynuhu soo saaray Xeerkaan:

Qodobka 1aad:

Laga bilaabo marka uu Madaxweynuhu saxiixo, waxaa la ogolaaday ansixinta Baarlamaanka ee Sharciga Maareynta Deegaanka

Qodobka 2aad:

Waxaa uu Xeerkaan dhaqangelayaa isla maalinta uu Madaxweynaha D.G saxiixo. Laga bilaabo marka la saxiixo waxaa la baabi'ay Sharci iyo Xeer kaste oo ka soo horjeedo waxaana lagu soo daabici doonaa Faafinta Rasmiga ee D.G.

Dhusamareb 31/10/2020

**Madaxweynaha D.G
Axmed Cabdi Kaarie**

JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA

DAWLAD GOBALEEDKA GALMUDUG

SHARCIGA MAAREYNTA DEEGAANKA EE GALMUDUG

[SHARCI LR 001/2020]

October 2020

Tusmada Sharciga

CUTUBKA 1AAD: QODOBO GUUD.....	4
Qodobka 1aad: Magaca Sharciga.....	4
Qodobka 2aad: Eray Bixin.....	4
CUTUBKA 2AAD: WAAJIBAADKA IYO XUQUUQDA DEEGAANKA	5
Qodobka 3aad: Xuquuqda Helitaanka Deegaan Nadiif ah oo Caafimaad leh	5
Qodobka 4aad: Waajibka Ilaalinta Deegaanka	5
Qodobka 5aad: Waajibka Dhaqan-gelinta Mabaadii'da Ilaalinta Deegaanka.....	6
Qodobka 6aad: Xuquuqda Ka-qayb galka Talada.....	6
Qodobka 7aad: Xaqa Soo Gudbinta Dacwad Ku Saabsan Deegaanka	6
CUTUBKA 3AAD: MAAMULKA	7
Qodobka 8aad: Hawlaha Wasaaradda.....	7
Qodobka 9aad: Gudoomiyaasha Gobalada.....	8
Qodobka 10aad: Goleyaasha Degmooyinka.....	8
Qodobka 11aad: Guddiyada Horumarinta Tuulooyinka.....	9
CUTUBKA 4AAD: ILAALINTA DAAQA, DHIRTA, BIYAHA IYO DUURJOOGTA	9
Qodobka 12aad: Seeraynta Dhul Daaqsimeedka.....	9
Qodobka 13aad: Maaraynta iyo Ilaalinta Seerayaasha.....	10
Qodobka 14aad: Kala Xadaynta Dhulka Daaqa iyo Dhul-Beereedka.....	11
Qodobka 15aad: Ilaalinta iyo Isticmaalka Dhirta iyo Dhul Daaqsimeedka.....	12
Qodobka 16aad: Dhiirigelinta Tamarta wax Lagu Shito ee aan Dhuxusha iyo Xaabada ahayn	12
Qodobka 17aad: Adeegsiga iyo ka Ganacsiga Bacaha	12
Qodobka 18aad: Wadooyinka Qardajeexa ee Baabuurta ku kharribto dhul Deegaanka.....	13
Qodobka 19 aad: Mamnuucista Shidista, ka Ganacsiga iyo Raridda Dhuxusha.....	13
Qodobka 20 aad: Mamnuucista Soo Gelinta iyo Beerista Dhirta Qalaad.....	14
Qodobka 21 aad: Mamnuucista Kaamamka ama Xeryaha laga Yagleelo Dhul-Daaqsimeedka.....	14
Qodobka 22 aad: Mamnuucista Ceshimada iyo Gubista Deegaanka.....	14
Qodobka 23 aad: Xirmaysiga Daaqa ee Gaarka ah.....	15
Qodobka 24 aad: Ka Qodista Barkadaha Dhul Daaqsimeedka iyo Goobaha Biya Qabatinka	15
Qodobka 25 aad: Maareynta iyo Ilaalinta Biyaha.....	15
Qodobka 26 aad: Ilaalinta Baraha Biyaha.....	16
Qodobka 27 aad: Laynta , Dhaawicista iyo ka Ganacsiga Duurjoogta	16
CUTUBKA 5 AAD: KA HOR-TAGA IYO XAKAMAYNTA DIKHAWGA (POLLUTION)	17
Qodobka 28 aad: Mamnuucidda Guud ee Dikhawga	17
Qodobka 29 aad: Ka-Hortagga iyo Xakameynta Isku-Dhafan ee Dikhawga	18
Qodobka 30-aad: Waajibaadka La-Jaan Qaadidda Isbeddellada Farsamada Casriga (Teknolojiyada) 18	
Qodobka 31 aad: Waajibaadka shaacinta Macluumaadka (xogta) si looga Hortago Dikhawga.....	18
Qodobka 32 aad: Ogaysiinta Joojinta Hawl la Ogolaaday.....	19
Qodobka 33 aad: Ruqsadaha la Xiriira Maareynta Dikhawga.....	19
Qodobka 34 aad: Codsiga Ruqsada Dikhawga.....	20

Qodobka 35 aad: Tixgelinta Codsiga	20
Qodobka 36 aad: Shuruudaha la Socda Ruqsadda Dikhawga	20
Qodobka 37 aad: Khidmadda Ruqsadda	21
Qodobka 38 aad: Cusbooneysiinta Ruqsada Dikhawga	21
Qodobka 39 aad: La-noqoshada Ruqsada Dikhawga	21
Qodobka 40 aad: Diiwaan-gelinta Ruqsada Dikhawga.....	22
Qodobka 41 aad: Ciqaabta Denbiyada la Xiriira CUTUBKA 5aad	22
CUTUBKA 6AAD: MAAREYNTA QASHINKA IYO XAQIJJINTA BADQABKA DADKA IYO DEEGAANKA	22
Qodobka 42 aad: Xilka Golaha Degmada ka Saaran Maareynta iyo Yareynta Qashinka Adkaha ah.....	22
Qodobka 43 aad: Ka-Ururinta Qashinka Adkaha ah ee Guryaha, Suuqyada, Goobaha Ganacsiga iyo Hay'adaha Kale	23
Qodobka 44 aad: Maareynta Qashinka Adkaha ah ee ka Dhasha Warshadaha	24
Qodobka 45 aad: Goobaha lagu kala Wareejiyo Qashinka.....	24
Qodobka 46 aad: Fogeynta kama Danbaysta ah ee Qashinka Adkaha ah.....	25
Qodobka 47- aad: Xakamayta Qashinka Goobaha Dadku isugu Yimaado.....	25
Qodobka 48 aad: Fogeynta Qashinka ee Dadka Deggan Deegaannada Gaarka Loo Leeyahay.....	25
Qodobka 49 aad: Ciqaabaha Denbiyada la xiriira Qodobada 42 - 48	26
Qodobka 50-aad: Qubista Qashinka Dareeraha Ah.....	26
Qodobka 51- aad: Raridda iyo Asturidda Qashinka Dareeraha ah.....	26
Qodobka 52- aad: La-Tacaalidda Wasakhda Dareeraha ah.....	26
Qodobka 53-aad: Fogaynta Wasakhda Dareeraha ah.....	27
Qodobka 54-aad: Xakameynta iyo La-Socoshada Bullaacadaha.....	27
Qodobka 55-aad: Maareynta Biyaha Daadka	27
Qodobka 56-aad: Ciqaabaha Denbiyada la xiriira Qodobada 50 - 56.....	28
Qodobka 57-aad: Maareynta Wasakhda Hooraha Ah ee Ka Soo Baxda Guryaha	28
Qodobka 58-aad: Xakameynta Qashinka hooraha ah ee Warshadaha	28
Qodobka 59-aad: Neefaha iyo Wasakhda ka Dhalata Gaadiidka	28
Qodobka 60-aad: Wasakhda Halista ah	29
Qodobka 61-aad: Daraasada Sahminta Saameynta Wasakhda Halista ku ah Deegaanka	29
Qodobka 62-aad: Fogaynta kama damaysta ah ee Wasakhda Halista Ah.....	29
Qodobka 63-aad: Fogaynta Noocyada Kale ee Wasakhda	30
Qodobka 64-aad: Mamnuucista Wasakheynta Biyaha Badda.....	30
Qodobka 65-aad: Mamnuucista Sunta ama Qashinka Badda lagu Aaso.....	30
Qodobka 66-aad: Mamnuucista Qubista Walxaha Halista ah, sida kiimikada iyo walxaha kale	31
Qodobka 67aad: Ciqaabaha Denbiyada la xiriira Qodobada 60 - 66	32
Qodobka 68aad: Ka Ganacsiga Korontada iyo Shidaalka	32
Qodobka 69aad: Sumeyn Ama Wasakheyn Cunto Iyo Biyo	32
Qodobka 70aad: Asal Doorin Cunto Ama Cabitaan Iyo Waxkale U Ekeysiiin Cunto Iyo Cabitaan.....	32
Qodobka 71aad: ka ganacsiga cuntooyinka, cabitaanada iyo dawooyinka dhacay.....	33

Qodobka 72aad: Cudur Ku Faafinta Deegaanka, Dhirta Iyo Xoolaha.....	33
CUTUBKA 7aad: AWAAMIIRTA DIB-U- HAGAAJINTA DEEGAANKA	33
Qodobka 73-aad: Amarka Dib-u-Soo Noolaynta Deegaanka	33
Qodobka 74-aad: Bixinta amarka dib u soo Noolaynta Deegaanka.....	34
Qodobka 75-aad: Dib uga Fiirsashada Amarka Dib u Hagaajinta Deegaanka.....	35
Qodobka 76-aad: Fulinta Amarka Dib u Hagaajinta Deegaanka	36
CUTUBKA 8AAD: SAHMINTA SAAMEYNTA DEEGAANKA IYO DABAGALKA KORMEERKA IYO	
 DIIWAANGELINTA	36
Qodobka 77-aad: Fulinta Qiimeynta Saameynta Deegaanka iyo Xisaabinta.....	36
Qodobka 78-aad: Qiimeynta Saameynta Deegaanka, Dabagalka iyo Warbixinnada Kormeerka.....	36
Qodobka 79-aad: Diiwaanka Dokumeentiyada (Records)	37
Qodobka 80-aad: U-Gudbinta Diiwaanka Wasaarada.....	37
Qodobka 81-aad: Magcaabista Kormeerayaal Deegaan.....	37
Qodobka 82-aad: Awoodaha iyo Xilalka Kormeereyaasha Deegaanka	38
CUTUBKA 9-AAD: XOGTA DEEGAANKA, WAXBARASHADA, CILMI-BAARISTA IYO KA QAYB-GALKA	
 BULSHADA EE GO'AAMADA QUSEEYA DEEGAANKA.....	39
Qodobka 83-aad: Xorriyadda Helitaanka Xogta Deegaanka	39
Qodobka 84-aad: Awoodda Ururinta, Asal-baarka iyo Faafinta Xogta Deegaanka.....	39
Qodobka 85-aad: Kaydka Dhexe ee Xogta Deegaanka.....	40
Qodobka 86- aad: Warbixinta Xaaladda Deegaanka.....	40
Qodobka 87-aad: Waxbarashada Deegaanka iyo Wacyi-gelinta.....	40
Qodobka 88-aad: Cilmi-baarista Deegaanka	40
Qodobka 89-aad: Ka-Qayb Galka Dadweyne ee Go'aan Qaadashada Arrimaha Deegaanka.....	41
CUTUBKA 10 AAD: HESHIISYADA CAALAMIGA.....	42
Qodobka 90-aad: Heshiisyada Caalamiga ah ee Deegaanka	42
Qodobka 91-aad: Barnaamijyada Lagu Maareynayo qashinka iyo sumaha isaga goosha Xuduudaha .	42
CUTUBKA 11-AAD: AXKAAMTA LA XIRIIRTA MAALIYADDA IYO DHAQAALAHA.....	42
Qodobka 92-aad: Dhaqaalaha Wasaaradda	42
Qodobka 93-aad: Xilka Ku Shaqeynta Hab-maamul Maaliyadeed Hufan	43
Qodobka 94-aad: Qiyaasaha Lacageed ee Wasaaraddu u Baahantahay.....	43
CUTUBKA 12-AAD: BAARITAANKA DEMBIYADA IYO HABRAACOODA	43
Qodobka 95-aad: Qaadista Mas'uuliyadda iyo Magdhaw ka Bixinta Dhibta Deegaan ee Dhacda.....	43
CUTUBKA 13AAD: QODOBO QUBANE AH	44
Qodobka 96-aad: Ciqaab Guud.....	44
Qodobka 98-aad: Soo Saarista Xeer-Hoosaadyo.....	44
Qodobka 99-aad: Burin.....	45
Qodobka 100-aad: Dhaqan Galka Sharcigan.....	45

CUTUBKA 1AAD

QODOBO GUUD

Qodobka 1aad

Magaca Sharciga

Sharcigan waxaa lagu magacaabayaa “Sharciga Maareynta Deegaanka”.

Qodobka 2aad

Erey Bixin

Si loo fahmo macnaha guud ee Sharcigaan, erayada soo socda waxa ay yeelanayaan fasiraada ku hor qoran:-

Deegaan:	Waxaa loola jeedaa wax kasta oo nagu gedaaman ama nagu wareegsan oo isugu jira noole iyo ma noole.
Abaar:	Waxaa loola jeedaa waqti dheer oo deegaanku uusan helin roob ama biyo ku filan.
Khayraadka Dabiiciga ah:	Waxaa loola jeedaa nimcooyinka uu Alle aadanaha u abuuray sida: biyaha, hawada, dhulka, ciida, dhirta, xayawaanada, IWM.
Seero:	Waxaa loola jeedaa dhul mudo cayiman loo xayiray loona qoondeeyay daryeelka dhirta iyo xayawaanka.
Wasaarad:	Waxaa loola jeedaa Wasaarada Deegaanka, Isbadalka Cimilada iyo Horumarinta Reer Miyiga.
Sharci:	Waxaa loola jeedaa Sharciga Maareynta Deegaanka 2020.
Ilaalin /Daryeel:	Waxaa loola jeedaa ilaalinta, hagaajinta, soo-nooleynta iyo horumarinta Deegaanka.
Dikhow:-	Waxaa loola jeedaa wasakhow.
Qashin:	Waxaa loola jeedaa walax kasta oo wasakh ahaan la isaga fogeeyo oo Deegaanka lagu daadiyo kaas oo doorin Kara Deegaanka.

Sahminta Saamaynta Deegaanka:	Waxaa loola jeedaa baaritaan cilmaysan oo loo sameeyo si loo ogaado in mashruuc saamayn xun ku yeelan karo Deegaanka iyo in kale ka hor intaan mashruuca la fulin.
Ugaarsi:	waxaa loola jeedaa qabashada, waxyeelleynta iyo dilidda duurjoogta.
Dhir:	waxaa loola jeedaa dhirta cagaaran oo dulsaaran oogada sare ee dhulka.
Duurjoog:	waxaa loola jeedaa xayawaanka aan ladhaqanin ee kunool duurka.

CUTUBKA 2AAD
WAAJIBAADKA IYO XUQUUQDA DEEGAANKA

Qodobka 3aad

Xuquuqda Helitaanka Deegaan Nadiif ah oo Caafimaad leh

- (1) Qof walba oo ku nool Galmudug waxa uu xaq u leeyahay in uu helo Deegaan leh nadaafad, nabad iyo caafimaad.
- (2) Xuquuqda deegaan nadiif ah, nabad iyo caafimaad leh waxa ku jira xuquuqda helitaanka dhammaan goobaha kala duwan ee dadku u baahan yahay, sida goobo lagu nasto, goobo waxbarasho, xarumo caafimaad, goobo lagu cibaadeysto, goobo ka turjuma dhaqanka iyo hiddaha.

Qodobka 4aad

Waajibka Ilaalinta Deegaanka

- (1) Qof walba oo ku nool Galmudug iyo hay'ad walba oo dawli ah ama aan dawli ahayn xil iyo mas'uuliyad ayaa ka saaran ilaalinta, daryeelka iyo hagaajinta Deegaanka.
- (2) Ilaalinta Deegaanka waxa ka mid ah in mas'uuliyiinta lala socodsiiyo hawlaha ama arrimaha saameynta xun ku yeelan Kara Deegaanka.
- (3) Qofka ama qaybaha dawlga ah ee qaabbilsan ilaalinta Deegaanka inta ay ku jiraan gudashada xilka loo idmaday ee ilaalinta Deegaanka, waa in ay u hoggaansamaan siyaasadaha iyo shuruucda saldhigga u ah ilaalinta iyo daryeelka Deegaanka.

Qodobka 5aad

Waajibka Dhaqan-gelinta Mabaadii'da Ilaalinta Deegaanka

Garsoorka, wasaaradda iyo qof walba oo fulinaya waajibaad ama dhaqan-gelinaya sharcigan waa in uu raaca mabaadii'da hoos ku qoran ee horumarinta iyo maareynta Deegaanka:

- (1) Mabaad'ida Islaamka ee ku aadan ilaalinta Deegaanka iyo ka hortagga kharribaadda Deegaanka (Fasaadka dhulka).
- (2) Mabda'a Sinnaanta.
- (3) Mabda'a ah in hawl walba ay ka horreyso daraasad lagu xaqiijinayo saameynta ay hawshaasi ku yeelan karto Deegaanka (EIA).
- (4) Mabda'a Taxaddarka (ka fiirsashada).
- (5) Mabda'a ah "Bi`iyaa bixiya" oo ah qofkii waxyeeleeya Deegaanka, waa in uu bixiyaa ama kharash dib ugu celiyaa dib u hagaajinta Deegaanka (polluter pay principle).
- (6) Mabda'a dhowrista Deegaanka.
- (7) Mabda'a ka qayb galinta dadka siyaasadaha horumarinta, qorsheyaasha iyo hawlaha lagu daryeelayo Deegaanka.

Qodobka 6aad

Xuquuqda Ka-qayb galka Talada

- (1) Qof walba oo ku nool Galmudug waxa uu xaq u leeyahay in uu ka qayb-galo wada-tashiga guud ee lagu go'aaminayo arrimaha saameynta ku leh Deegaanka.
- (2) Marka la eego qodobkaan, "wada-tashiga dadwaynaha" (public consultation) waxa soo hoos galaya la socodsiiinta dadwaynaha xogta qorshayaasha iyo go'aan kasta oo saameyn ku leh Deegaanka, si dadku uga talo-bixiyaan iyo waliba tixgelin wanaagsan la siiyo talooyinka dadku ku soo gudbiyaan.

Qodobka 7aad

Xaqa Soo Gudbinta Dacwad Ku Saabsan Deegaanka

- (1) Qof kasta oo ku nool Galmudug iyo Hay'ad kasta waxa ay xaq u leedahay in ay dacwad la xiriirta Deegaanka hor keeno maxkamadda awoodda u leh.
- (2) Xaqa qofku uu u leeyahay dacwad waxaa ka mid ah in dacwadiisa wax laga qabto, isla markaana maxkamaddu dacwadda dhageysato haddii uu qofku ka cabanayo in lagu sameeyey, ama lagu sameynayo, xad-gudub iyo in la xaqiijiyo xaqa uu u leeyahay Deegaan nadiif ah oo caafimaad qaba.
- (3) Maxkamadu waxa ay samayn kartaa:

- (b) Bixiso amar, ama tilmaamo looga hor-tegi karo, ama lagu joojin karo ficillada waxyeellada u leh Deegaanka;
 - (t) Ku khasabto laamaha dawladda in ay tallaabo ka qaadaan ka-hortagga ama joojinta waxyaabaha hagardaamada ama dhibta ku ah Deegaanka;
 - (j) Shuruuduga dhigto hawl walba oo Deegaankalaga qabanayo in ay waafaqsan yihiin sharcigaan.
 - (x) ku khasabto dadka waxyeellada u geystay Deegaanka in ay u hawl-galaan dib ugu soo celinta Deegaanka xaaladdii uu ku sugnaa ka hor inta aysan waxyeellada u geysan; iyo
 - (kh) In ay amar ku bixiso in dadka waxyeellada Deegaan saamaysay la siiyo magdhow iyo dhaqaale u dhigma khasaaraha soo gaaray.
- (4) Xaqa qofku u leeyahay in uu dacwad oogo, ama maxkamad sharci ah ay dhageysato waa in ay noqotaa mid eexasho la'aan ah, madax bannaan awoodna u leh in ay dacwadda dhegaysato.

CUTUBKA 3AAD MAAMULKA

Qodobka 8aad Hawlaha Wasaaradda

Wasaaradda Deegaanka, Isbadalka Cimilada iyo Horumarinta Reer Miyiga ayaa mas'uul ka ah hirgalinta Sharcigaan. Wasaaradu waa in ay:

- (1) Sare u qaadaa daryeelka iyo dib-u-soo nooleynta Deegaanka.
- (2) Samaysaa daraasad lagu ogaado Saameynta iyo Khatarta ka dhalan karta ka faa'iidaysiga kheyraadka debiiciga ah. Wasaarada deegaanka, isbadalka Cimilada iyo horumarinta reer miyiga waxa ay diyaarin doontaa barnaamijyo ku saabsan isbadalka Cimilada, heer maamul, heer gobal iyo heer caalamiba,
- (3) Dejisaa xeer hoosaadyo (regulations), hab-raacyo (guidelines) iyo halbeegyo wax lagu cabiro (standards) oo suurta gelisa dhaqan-gelinta sharcigan.
- (4) Kusamaysaa daraasad cilmi baadhis ah qoraalna (report) ka diyaarisaa deegaanka iyo khayraadka dabiiciga ah ee Galmudug saddexdii sano hal mar.
- (5) Agaasintaa arrimaha Deegaanka heer dawladeed, gobal & degmo si waafaqsan sharcigan.
- (6) Kor u qaadaa aqoonta shaqaalaha iyo dadka kale ee u qaabilsan ama ku hawlan ilaalinta Deegaanka.
- (7) Abaabushaa olole heer gobal ah oo ay ka qayb galaan bulshada qaybaheeda kala duwan.

- (8) Samaysaa barnaamijyo dhir beeris ah oo ay ka qayb galaan shakhsiyaad, bulsho weynta iyo ururadda daneeya beerista geedaha iyo cawska.
- (9) Ka warbixisaa dhirta ama duurjoogta dabar go'aysa, iyada oo wasaaraddu samaynaysa barnaamijyo iyo dadaallo lagu daryeelayo.
- (10) Abuurtaa shaqaalaha ilaalada Deegaanka si ay u dhaqangaliyaan sharcigan.
- (11) Dhiirigelisaa deegaamada sida gaarka ah uga soo baxa ilaalinta iyo daryeelka Deegaanka iyada oo u fidinaysa taageerada farsamo, agab iyo dhisme ee ay u baahanyihiin.
- (12) Bixisaa ruqsaddo si loo maamulo kheyraadka Deegaanka si waafaqsan sharcigan.
- (13) Iskaashi la samaysaa wasaaraddaha kale, gudoomiyaasha gobalada iyo degmooyinka, ururadda aan dawliga ahayn iyo ciddii kale ee danaynaysa arrimaha Deegaanka.
- (14) Magacawdaa isku duwa-yaal arrimaha deegaanka ee heer gobal iyo heer degmo

Qodobka 9aad

Gudoomiyaasha Gobalada

- (1) Gudoomiyaasha gobalada ayaa mas'uul ka ah isku xirka gobalada iyo degmooyinka arrimaha ku aadan ilaalinta Deegaanka.
- (2) Gudoomiyaasha gobalada waa in ay u hawl galaan:
 - (b) Isku xirka dawladda iyo gobalka arrimaha daryeelka Deegaanka;
 - (t) Fulinta shuruucda, siyaasadaha iyo qorshe-yaasha Deegaanka ee heer gobal;
 - (j) La dagaalanka deegaamaynta aan loo meeldayin, gubista dhuxusha, xirmaysiga daaqa iyo ceshiimada.
 - (x) Xalinta khilaafaadka ka dhasha maareynta Deegaanka iyo wadaagista khayraadka dabiiciga ah;
 - (kh) Hawl-gelinta ciidamo si gaar ah u fuliya xeerka Deegaanka oo ka hawlgala dhamaan degmooyinka iyo tuulooyinka gobalada, iyaga oo la kaashanaya Wasaaradda amniga.

Qodobka 10aad

Goleyaasha Degmooyinka

- (1) Degmada ayaa wakiil uga ah dawladda arrimaha la xiriira daadajinta hawlaha daryeelka iyo maareynta Deegaanka heer degmo iyo heer tuulo.
- (2) Goleyaasha Deegaanku waa in ay u hawl-galaan:
 - (b) Fulinta shuruucda, siyaasadaha, qorshe-yaasha iyo barnaamijyada la xiriira ilaalinta, daryeelka, iyo wanaajinta Deegaanka ee degmooyinkooda;
 - (t) Dejinta qorsheyaal lagu ururinayo laguna maareynayo qashinka;
 - (j) Samaynta wacyigelin ku saabsan ilaalinta iyo daryeelka Deegaanka;
 - (x) Ururinta iyo maareynta xogta ku saabsan Deegaanka iyo daryeelkiisa ;

- (kh) La socoshada, diyaarinta, dib-u-eegista iyo ogolaanshaha Qiimaynta Saamaynta Deegaanka;
- (d) Qoondaynta qarashaadka lagu yagleelayo beeraha iyo jardiinada dawladda ee loogu tala galay bilicda iyo nasashada (Public Parks) iyo guud ahaan dhiraynta degmooyinka;
- (r) Dib-u-eegista Xeer-hoosaadyada maamulka Deegaanka iyo waaxyaha gaarka ah ee hawlaha la xiriira Deegaanka;
- (s) La wadaagista Gobalka warbixinada ku saabsan hirgelinta sharcigan si ay Wasaaraddu ula wadaago;
- (sh) Samaynta xeer hoosaadyo lagu dhaqan gelinayo sharcigan;
- (dh) Iskaashi la samaynta Golayaasha Horumarinta Tuulooyinka , odayaasha iyo bulshada;
- (c) Qabashada hawlaha kale ee mararka qaar Wasaaraddu u igmato maamulka degmada ee ku saabsan ilaalinta Deegaanka.

Qodobka 11aad

Guddiyada Horumarinta Tuulooyinka

Goleyaasha Horumarinta Tuuladu, marka loo eego hadba halka ay ka jiraan, waxa ay mas'uul ka yihiin:

- (1) Maareynta habboon ee Deegaankaay ka shaqeeyaan.
- (2) Fulinta dhamaan shuruucda iyo hab raacyada lagu ilaalinayo Deegaanka ee kasoo baxa Wasaaradda, gobalka iyo degmada.
- (3) Xallinta khilaafka ka dhasha maareynta kheyraadka iyo Deegaanka.
- (4) Gudashada xilalka iyo hawlaha la xiriira maareynta habboon ee Deegaanka, si waafaqsan qorshayaasha daadajinta daryeelka iyo ilaalinta Deegaanka ee u degsan degmada.
- (5) Kala shaqaynta odayaasha dhaqanka iyo ilaaliyaasha Deegaanka ilaalinta iyo daryeelka Deegaanka.
- (6) La dagaalanka xaalufka, shidista dhuxusha, xirmaysiga daaqa iyo dhammaan falalka lidka ku ah helitaanka Deegaan caafimaad qaba.

CUTUBKA 4AAD

ILAALINTA DAAQA, DHIRTA, BIYAHA IYO DUURJOOGTA

Qodobka 12aad

Seeraynta Dhul Daaqsimeedka

- (1) Wasaaraddu iyada oo la tashaneysa Wasaaradda Beeraha iyo xanaanada xoolaha iyo golaha degmooyinka, ayey ku dhawaaqaysaa dhulka inta noqoneysa kayn ama seere dhul-daaqsimeed.

- (2) Seeraha la asteeyey waxa uu noqon karaa:
- (b) Dhul-daaqsin xilliyeed: kaas oo ah dhul la seereeyey, oo la xirey, looguna talo-galay in laga faa'ideysto wakhtiyo gaar ah ee sanadka;
 - (t) Dhul-daaqsin meerto ah (Rotational Grazing Reserves) kaas oo ah dhul hadba in gaar ah xooluhu daaqaan;
 - (j) Keydka Abaarta (Famine Reserve) kaas oo ah dhulka qayb loo asteeyay inay xirnaanto muddo dheer, lana furo xilliyada adag ee abaartu jirto oo keliya;
 - (X) Dhulka loo asteeyo Daraasadda cilmibaarista (Study Reserve) kaas oo ah qayb dhulka si joogto ah u xiran, oo loogu talo-galay cilmi-baarista iyo daraasadda dhirta iyo ugaarta.
- (3) Isla marka la daabaco axkaamta ku xusan faqrada (1), kaas oo dhulka qaarkiis u astaynaya in uu yahay kayn ama dhul-daaqsimeed, Wasaaraddu waxa ay calaamad muuqata u sameyneysaa bedka uu ku fadhiyo dhulkaas.
- (4) Ka hor inta aan amar laga soo saarin faqrada (1), Wasaaradda ama cidda kale ee mas'uuliyadda haysa:
- (b) Waxa ay ku bixineysaa ogeysiin qoraal ah muddo 30 casho gudohood ah, taas oo tilmaameysa in dhulka qaybta laga hadlayo loo asteeyey dhul-daaqsimeed ama kayn;
 - (t) Qoraalka ogeysiintu waxa uu tilmaan ka bixinayaa xadka dhulka loo asteeyey xirmada;
 - (j) Qoraalka waxa lagu daabacayaa Faafinta Rasmiga ah, waxana la geynayaa xafiisyada Guddoomiyaha Gobalka iyo Duqa Degmada ee dhulka la seereeyey hoos yimaado maamul ahaan, iyada ogaysiinta loo faafinayo siyaabaha kale ee dhaqanka u ah dadka ku nool Deegaankaas;
 - (x) Wasaaraddu waa in ay tixgelisaa ra'yiga iyo danaha odayaasha dhaqanka iyo xoolo-dhaqatada ku nool dhulka la xirmeeyey, ka hor inta aan lagu dhawaaqin xirmaynta ama seeraynta.

Qodobka 13aad

Maareynta iyo Ilaalinta Seerayaasha

- (1) Qof kasta oo:
- (b) Gooya, rida, qaata, guba, dhaawaca, khayraadka dhirta si uu uga ganacsado gaar ahaan dhuxusha ama
 - (t) Xagaafa, qota, beer ahaan u isticmaala iyo wixii lamid ah ama
 - (j) Dhista, ka ganacsada isaga oo aasaasaya tuulooyin ama meel la dago ama
 - (x) Ooda, ka qoda ceel biyood ama barkad ama
 - (kh) Ka ugaarsada, dabin u dhiga Duur-joogta ku nool seeraha ama

- (d) Waxyeela, riixa, bedela, wareejiya, dhaqaajiya, faragalin ku sameeya caalamadaha seeraha ama
- (r) Ka sameeya wadooyin seeraha gudihisa ama
- (s) Ka-ganacsada khayraadka dhirta.
- (sh) Daajiyaa xoolo ogolaansho la'aan.

Waxaa uu galayaa fal- denbiyeed.

- (2) Qof kasta oo gala denbi ka mid ah denbiya ku xusan faqradda (1) waxa uu mutaysaneyaa cigaab xabsi ah oo u dhexaysa 6 bilood ilaa 2 sanno ama ganaax lacageed oo u dhexeeya 2milyan ilaa 15 milyan sh.So.

Qodobka 14aad

Kala Xadaynta Dhulka Daaqa iyo Dhul-Beereedka

- (1) Wasaaraddu, iyada oo la tashaynaysa qaybaha kala duwan ee bulshada dagan deegaanka sida xildhibaanada, odayaasha dhaqanka, bukshada rayidka ah, iyo hay'adaha ay khusayso, waa in ay kala xadaysaa dhulka, iayadoo astaynaysa:
 - (b) Dhulka daaqa;
 - (t) Dhulka loo isticmaalo beerida calafka xoolaha (fodder production);
 - (j) Dhulka loo asteeyay beeraha;
 - (x) Dhulka loo asteeyay xoolo dhaqatada.
 - (kh) Dhulka loo qoondeeyay biyo xireenada (baliyada iyo xurfooyinka);
 - (d) Dhulka loo qoondeeyay Cilmi-baarista, kaymaha iyo xayawaanka iyo deegaamaysiga.
- (2) Wasaaraddu si ay u astayso Dhulka Daaqa, Kaymaha, Duurjoogta iyo khayraadka biyaha loogana faa'idaysto biyaha, waa inay qaaddaa talaabooyinka hoos ku qoran, iyada oo la tashanaysa qaybaha kala duwan ee bulshada ee dagan deegaanka sida xildhibaanada, odayaasha dhaqanka, bulshada rayidka ah, iyo hay'adaha ay khusayso.
 - (b) Ilaalinta dooxyada, jeexjeexa ah ee ka baxsan dhulka beeraha;
 - (t) Hirgelinta mashaariic lagu joojinayo carro -guurka;
 - (j) Horumarinta daaqa ku yaala dhulka Galmudug hab waara;
 - (x) Sameynta meelo lagu kobciyo geedaha iyo dhirta (nurseries);
 - (kh) Sahaminta dhirta iyo ururinta geedaha nafaqada iyo dawada leh (Biomedicine);
 - (d) Qaadista tiro koob xoolo dhaqato, xoolo u kala haboonista dhulka, xagga beeraha, daaqa dhirta, iyo cilmi baarista.
 - (r) Dhiiri galinta iyo cilmi baarista agabyada iyo farsamooyinka bedeli kara dhuxusha iyo xaabada (alternative sources of energy).

Qodobka 15aad

Ilaalinta iyo Isticmaalka Dhirta iyo Dhul Daaqsimeedka

- (1) Lama goyn karo, gubi karo, xididada looma saari karo, si khaldanna looma isticmaali karo dhirta Galmudug.
- (2) Marka laga reebo geedaha ama dhirta qalaad sida geedka garan waaga (invasive plants), waa mamnuuc in dhirta noocyadeeda kala duwan sida geedaha iyo cawska la baabi'yo iyada oo la goynayo si looga baayacmushtaro.
- (3) Waxaa la ogol yahay in dhirta, miraha, cawska iyo khayraadka kale ee dabiiciga ah looga faa'iidaysto si waafaqsan xeerkan oo aan waxba u dhimayn bad-qabka dhirta.
- (4) Qof kasta oo si ulakac ah u gooya, u guba, u rujiya, ama u qalajiya geed ama caws waxaa uu galayaa dembi ciqaabkiisu dhanyahay xabsi u dhexeeya 3 bilood ilaa 1 sanno ama ganaax udhexeeya 1 milyan Sh. So ilaa 5 millyan ama labadaba.
- (5) Waxaa laga soo reebayaa ciqaabka fal dembiyeedka ku xusan faqradda (1), qofkii geedka laamihiisa u goosta baahi uu uga maarmi waayay ama dhirta iyo cawska ka jarta beer uu tabcaday oo Wasaaraddu xaqiijisay in aanay ahayn nooca lagu mamnuucay sharcigan.
- (6) Ma bannaana in qofku dhirta ka jaro gunta marka uu baahi macquula ugu baahdo, qofkii sidaas sameeyana waxa uu gelayaa denbiga ku xusan faqradda 1aad:

Qodobka 16aad

Dhiirigelinta Tamarta wax Lagu Shito ee aan Dhuxusha iyo Xaabada ahayn

- (1) Wasaaraddu waa in ay gacan iyo dhiirri-gelin siisaa dhiraynta iyo kaymaynta, iyada oo tamarta la cusbooneysiin karo (renewable energy) looga faa'ideysanayo qaab waaritaan leh, lana isticmaalayo aaladaha wax lagu karsado ee casriga ah (modern cooking stoves) iyo qaababka kale ee lagu badbaadin karo dhirta.
- (2) Wasaaraddu waa in ay u ololaysaa canshuur dhaaf 100% oo loo sameeyo dhammaan tamarta wax lagu shito ee bedelka ka noqon karta dhuxusha.
- (3) Wasaaraddu waa in ay dejisaa hagayaal iyo awaamiir lagu xadidayo qiimaha lagu iibsado tamarta wax lagu shito ee aan dhuxusha ahayn.

Qodobka 17aad

Adeegsiga iyo ka Ganacsiga Bacaha

- (1) Qof kasta oo soo dajiya, soo saara, ka ganacsada, kaydiya ama gaadiidkiisa ku rara bacaha wax lagu qaato waxa uu galayaa denbi ciqaabtisu tahay xabsi u dhexeeya lix bilood ilaa hal

sanno ama ganaax u dhexeeya shan (5) milyan ilaa shan iyo toban (15) milyan Sh. So ama labada wada socda.

- (2) Bacaha lagu mamnuucay faqradda (1) masoo galayaan bacaha alaabooyinka ama badeecadaha lagu keeno (ku saja-laataysan) (purview plastic bags of packaging materials).
- (3) Shirkad ama hay'ad kasta oo soo saarta, soo dejisa, ka ganacsata, keydisa ama gaadiidkeeda ku rarta bacaha wax lagu qaato waxa ay galeysaa denbi ciqaabtiisu tahay xarig u dhexeeya 1 sano ilaa 2 sano ama ganaax u dhexeeya 20 ilaa 30 million Sh.So.

Qodobka 18aad

Wadooyinka Qardajeexa ee Baabuurta ku kharribto Deegaanka

- (1) Waxaa reeban in baabuurta la mariyo ama waddo baabuur oo cusub laga jeexo dhulka dooxooyinka, balliyada, dhulka deexaha ahiyo meel kasta oo ku habboon daaqa xoolaha.
- (2) Qof kasta oo jabiya axkaamta ku xusan faqrada (1) waxa u galayaa denbi ciqaabtiisu tahay lix bilood ilaa saddex sanno oo xarig ah ama ganaax lacageed oo u dhexeeya Shan milyan ilaa toban milyan Sh.So.
- (3) Ilaaliyaasha Deegaanka iyo bulshadu waxa ay xirayaan waddo kasta oo qardajeex ah oo khatar ku keeni karta Deegaanka iyo daaqa xoolaha.
- (4) Ciqaabka ku xusan faqradda (2) waa la siyaadinayaa haddii denbiga uu galo sargaal dawladeed ama hay'ad samafal ama horumarineed.

Qodobka 19 aad

Mamnuucista Shidista, ka Ganacsiga iyo Raridda Dhuxusha

- (1) Qofka dhuxul ka guba geed qoyan waxa uu galaya dembi, waxaana lagu xukumayaa xabsi u dhexeeya 1 sanno ilaa 2 sanno ama ganaax u dhexeeya 5 milyan ilaa 10 milyan Sh.So. ama labadooda oo wada socda.
- (2) Haddii uu dib ugu noqdo denbiga ku xusan faqrada (1) ama amardiido sameeyo ama ishortaag sameeyo waxaa lagu xukumayaa 2 sano ilaa 3 sano oo xarig ah ama ganaax faqrada (1) oo laba jibaaran.
- (3) Qof kasta oo gaadiidkiisa ama gaadiidka uu wado ku rara dhuxul isaga oo u dhoofinaya ama u daabulaya meel ka baxsan Galmudug waxaa lagu xukumayaa 3 sano ilaa 5 sano oo xarig ah ama ganaax u dhexeeya 15 milyan ilaa 30 milyan oo Sh.So.
- (4) Qof kasta oo u adeegsada walxo ama kiimikooyin keeni Kara in dhirtu qallasho si uu uga sameeyo xaabo, dhuxul, alwaax, tiir ama udbo waxaa lagu qaadayaa ciqaab xarig ah oo u dhexeeya saddex sanno ilaa Shan sanno ama ganaax u dhexeeya toban milyan ilaa labaatan milyan Sh.So. ama labadooda oo wada socda.

- (5) Qofka gala dembiyada ku xusan faqrada (1) ilaa (4) waxaa lagala wareegayaa wixii gaadiid, qalab iyo xayawaan ah ee uu u adeegsaday fal-dembiyeedka.
- (6) Hantida, qalabka iyo gaadiidka lala wareego ee ku xusan faqaradda (5) waxa ay noqonayaan hanti qaran ama dawladeed.
- (7) Dhammaan dhuxusha ku xusan faqrada (1), (2) iyo xaabada ku xusan faqaradda (4) waa in dawladdu la wareegtaa marka ay qabato, iyada oo laga soo qaadayo hanti dawladeed.

Qodobka 20 aad

Mamnuucista Soo Gelinta iyo Beerista Dhirta Qalaad

- (1) Waxaa reeban in la ogolaado keenista iyo beerista noocyada dhirta qalaad ilaa qiimayn Deegaan lagu sameeyo oo tilmaamaysa in aanu wax dhib ah ku keenayn dhirta dalka ka baxda, biyaha, Deegaanka iyo caafimaadka dadka iyo xoolaha, ogolaanshana laga haysan wasaaradda ama Hay'adda ay qusayso.
- (2) Wasaaraddu, iyada oo la kaashanaysa xarun cilmi baaris ama waxbarasho, waa in ay soo saartaa liiska noocyada dhirta khatarta ku ah Deegaanka kuwaas ay reebantahay in dalka lasoo galsho.
- (3) Wasaaraddu, waa in ay diyaarisaa qorshe wax looga qabanayo dhirta qalaad ee horay dalka loogu beeray ama ka baxday oo xadgudubka ku ah sharcigan.
- (4) Qof kasta oo jabiya axkaamta qodobkaan waxaa uu galayaa denbi ciqaabtiisu tahay xabsi udhexeeya hal sanno ilaa saddex sanno iyo ganaax lacageed ka yarayn toban milyan Sh. So.

Qodobka 21 aad

Mamnuucista Kaamamka ama Xeryaha laga Yagleelo Dhul-Daaqsimeedka

- (1) Waxaa reeban in kaam ama xero laga dhextaago goobaha xoolo daaqeenka ah.
- (2) Qof kasta oo jabiya axkaamta faqrada (1) waxa uu galayaa dembi ciqaabtiisu dhantahay xarig u dhexeeya lix bilood ilaa hal sanno ama ganaaxaan ka yarayn Shan milyan Sh. So ama labada oo wada socda.
- (3) Isla ciqaabka ku xusan faqrada (2) waxaa lagu qaadayaa qofkii ku rakiba dul daaqsimedka Tuyuubka biyaha lagu kaydiyo haddii uu dan ganacsi ka leeyahay iyo mid shakhsi ah intaba.

Qodobka 22 aad

Mamnuucista Ceshiimada iyo Gubista Deegaanka

- (1) Waxaa reeban nooc walba oo ceshiimo ah haddii ay ahaan lahayd mid loo sameeyo ujeeddo daaq iyo mid biyood.
- (2) Waxaa reeban in si kas ah dab loo qabadsiiyo deegaanka.

- (3) Qofka gala denbiyada ku xusan faqrada (1) iyo (2) waxa lagu ciqaabayaa xabsi u dhexeeya lix bilood ilaa toban iyo laba bilood ama ganaax dhan laba milyan ilaa sided milyan sh. So ama labada oo wada socda.

Qodobka 23 aad

Xirmaysiga Daaqa ee Gaarka ah

- (1) Waxaa reeban in si gaar ah loo ooto (loo xirmaysto) dhul-daaqsimeed, dhul cawseed, dhulka kaymaha ah, baliyada iyo dhulka biyo qabatinka leh fasax la'aan.
- (2) Ruqsada oodashada dhul daaqsimeedka waxaa bixin kara oo kaliya wasaarada deegaanka marka ay timaado xaalad looga maarmi waayay.
- (3) Wasaaraddu iyada oo la tashanaysa guddiyada Deegaanka iyo maamulada gobalada, degmooyinka iyo tuulooyinka, waa in ay baabi'isaa dhulka sida sharci darada ah loo ootay, kaas oo aan waafaqsanayn qodobkan faqradiisa (1).
- (4) Qof walba oo u xirmaysta goob daaq-simeed si uu caws uga gurto ama ceshiimo uga dhigto, waxa uu galayaa dembi ciqaabtiisu tahay xarig u dhexeeya 3 bil ilaa 1 sanno ama ganaax u dhexeeya Shan milyan ilaa toban milyan Sh. So.
- (5) Xirmaysiga ku xusan faqrada (1) ma soo galayaan cidii goob aan daaqsin lahayn ku tabacda ama noolaysa.

Qodobka 24 aad

Ka Qodista Barkadaha Dhul Daaqsimeedka iyo Goobaha Biya Qabatinka

- (1) Waxaa reeban in barkad laga qodo dhulka xoolo daaqeenka ah dhexdiisa iyo goobaha biyaha roobka qabto.
- (2) Qof kasta oo jabiya axkaamta ku xusan faqrada (1) waxa uu galayaa dembi ciqaabtiisu dhantahay xarig u dhexeeya hal sanno ilaa saddex sanno ama ganaax aan ka yareyn labatan milyan Sh. So.
- (3) Waxaa soo hoos galaya barkadaha lagu mamcuunay faqradda (1), kuwa loo qodo danta guud.

Qodobka 25 aad

Maareynta iyo Ilaalinta Biyaha

- (1) Wasaaraddu, iyada oo la tashanaysa hay'adaha ay khusayso, waa in ay dhiirigelisaa hirgelinta dhammaan hababka lagu qabanayo biyaha roobka ee lagu yaraynayo qulqulka biyaha iyo khasaaraha Deegaan ee ay gaystaan.

- (2) Wasaaraddu waxa ay awood u leedahay, iyada oo la kaashanaysa hay'adaha kale ee ay khusayso, burburinta berkedaha ka horeeyay dhaqangalka sharcigan ee dhibaatada ku keeni- kara Sabo-Deegaaneedka (ecosytem).
- (3) Dhulka miyiga ah, ka hor inta aan laga dhisin goob ganacsi biyood ama ceelal, ha noqdaan kuwo dadku wada leeyahay ama kuwo si gaar loo leeyahay, waa in oggolaansho laga helaa Wasaaradda.

Qodobka 26 aad

Ilaalinta Baraha Biyaha

- (1) Goobaha laga dhaamiyo biyaha dadku isticmaalo waxa loo ilaalinayaa siyaabaha soo socda:
 - b. waa in xayndaab lagu wareejiyaa bedka ay ku fadhiyaan biyuhu ;
 - t. Waa in biyaha laga ilaaliyaa qashinka iyo dikhowga ka dhasha sunta xoolaha , bacrimiyeyaasha beeraha , iyo waxyaabaha kale ee wasakh dhalin kara;
 - j. Waa in aanay noqon balliyada biyaha iyo xurfooyinka kuwa gaar loo leeyahay ama laga ganacsado;
 - x. Waa in la daryeela dhirta ka baxda agagaarkagoobaha biyaha;
 - Kh. Waxa laga hor-tagayaa nidaam-darrada, dagaalka ama wax walba oo carqalad ku keeni Kara dadka biyaha u soo doonta balliyada ama xurfooyinka.
 - d. Waxaa reeban in goobaha biyaha laga dhaansado iyonawaaxigooda lagu qubo wax qashin ah, noocuu doono ha noqdee.
- (2) Istimaaalka iyo maamulka biyaha waa in aan looga faa'iidaysan qaab aan caddaalad ahayn oo dhiig-miirasho ah, taas oo keeni karta nabaad-guur iyo khilaaf.
- (3) Qof walba oo jebiya qodobkaan waxa uu galay fal denbiyeed, waxaana lagu xukumayaa ciqaab xarig ah oo u dhexaysa lix bilood ilaa hal sanno iyo ganaax lacageed oo u dhaxeeya 8 milyan ilaa 10 milyan Sh.So.

Qodobka 27 aad

Laynta , Dhaawicista iyo ka Ganacsiga Duurjoogta

- (1) Ugaarsigu waa ka mamnuuc Galmudug. Waxaana reeban dilka, dhaawicista, qabsashada iyo ka gancisga duurjoogta nooc kasta oo ay tahay. Cidna ruqsad ugaarsi lama siin karo.
- (2) Muwaadiniinta iyo Ajaanibta waxaa ka mamnuuc ah in ay ugaarsadaan duurjoogta haddii ay tahay qabasho, toogasho, dabasho, ugxaan soo urursi, lafo, maqaar iyo qayb kasta oo xawayaanka duurjoogta ah.
- (3) Xeerkani waxaa sidoo kale uu ciqaabayaa ama ganaaxayaa dadka kala dilaala, kuwa ka ganacsada xayawaanaadka si ay macaash uga helaan.

- (4) Wasaarada deegaanka waxa ay ogolaansho siin kartaa rugaha ururiya, soona bandhiga duurjoogta.
- (5) Wasaaradda Degaanka, Isbadalka Cimilada iyo Horumarinta Reer Miyigu waa in ay abuurtaa shaqaalaha ilaalinta iyo badbaadinta deegaanka.
- (6) Qof kasta oo gala denbiga ku xusan faqrada (1) waxa uu mutaysanayaa ciqaab xabsi oo u dhexaysa lix bilood ilaa hal sanno ama ganaax u dhexeeya laba milyan ilaa toban iyo Shan milyan Sh.So.
- (7) Ciqaabka ku xusan faqrada (2) waxaa lagu qaadayaa qof kasta oo ku andacooda in uu u dishay duurjoog ujeedo caafimaad, cunto ama dhaqan dhaqaale.
- (8) Waxaa laga soo reebayaa axkaamta ku xusan faqradda (1) haddii qof ogolaansho ka haysto Wasaaradda uu usoo qabto duurjoogta sababo cilmi baaris ama in uu ku xannaaneeyo goob xafidan oo aan ka baxsanayn Deegaanada Galmudug.
- (9) Waxaa laga soo reebayaa axkaamta ku xusan qodobkaan haddii qofku xayawaanka u dilay ama u dhaawacay isaga oo ka difaacaya naftiisa ama naf kale, hantidiisa ama hanti kale.

CUTUBKA 5 AAD

KA HOR-TAGA IYO XAKAMAYNTA DIKHAWGA (POLLUTION)

Qodobka 28 aad

Mamnuucidda Guud ee Dikhawga

- (1) Qof kasta oo dikhaw u gaysta ama u fasaxa qof kale in uu dikhaw u gaysto Deegaanka qaab xad-gudub ku ah sharcigan ama shuruucda kale ee u degsan Deegaanka, waxa uu galayaa dembi.
- (2) Marka la go'aaminayo in la siiyo ruqsad ama cid loo oggolaanayo in ay qashin ku shubto Deegaanka ama dikhaw kusii dayso , iyo shuruudaha loogu oggolaan karo, golaha degmadu ama cidda kale ee qaabbilsan hawshan waa in ay hubisaa in hawsha loo qabto habka ugu habboon ee ugu macquulsan.
- (3) "Qaabka ugu haboon ee ugu macquulsan" marka laga hadlo qaadista qashinka ama sii deynta sawaxanka, waxaa loola jeedaa qaabka ugu haboon ee looga hor-tagti karo ama hoos loogu dhigi karo saameynta xun ee ku imaanaysa caafimaadka aadanaha, nolosha ama Deegaanka iyada oo maskaxda lagu hayo qiimaha ay howshu ku kacayso marka la eego duruufaha ka jira Galmudug iyo wixi khatar ah ee la xiriira qaabka la adeegsanayo.
- (4) Qofna kuma daadin karo sun sababi karta in hawadu sumowdo, taas oo lid ku ah Sharcigan.

- (5) Qofna ma sii deyn karo, ama ma sababi karo in la sii daayo, sawaxan dhaafsiisan heerka la oggol yahay sida ku xusan halbeegyada lagu cabiro jabaqda ee Wasaaraddu dejin doonto.
- (6) Qofka daadiya walxo sun ah ama fura sawaxan isaga oo iska indhatiraya qaababka habboon ee ku xusan nidaamka wasaaraddu dejisay waxa uu galayaa denbi.

Qodobka 29 aad

Ka-Hortagga iyo Xakameynta Isku-Dhafan ee Dikhawga

Wasaaraddu, si ka-hortag iyo xakameyn dhameystiran loogu sameeyo wasakhda, waxa ay bixinaysaa tilmaamo hagaya hababka ugu macquulsan ee looga hor-tegi karo ama hoos loogu dhigi karo saameynta aan fiicnayn ee ku iman karta Deegaanka, sida:-

- (b) Nooca qashinka iyo sida uu Deegaanku ugu nugul yahay saameynta uu leeyahay qashinkaas;
- (t) Saameynta dhaqan dhaqaale iyo saameynta gaarka ah ee hab walba uu ku yeelan karo Deegaanka; iyo
- (j) Heerka aqoonta farsamo iyo in habka la raacay si wanaagsan loo dabbaqi karo.

Qodobka 30-aad

Waajibaadka La-Jaan Qaadidda Isbeddellada Farsamada Casriga (Teknolojiyada)

- (b) Wasaaraddu waa in ay, iyada oo la kaashanaysa hay'adaha kale ee ay khusayso, ka hortagtaa ama yaraysaa raadadka ka dhasha sumaha wasakhda ah ee ka dhasha adeegsiga farsamooyinka casriga ah (tiknolojiyadda).
- (t) Qof kasta oo fulinaya hawl saamayn ku leh Deegaanka waxa laga doonayaa in uu raaco amarka ay Wasaaraddu ka soo saarto habka adeegsiga (dabbaqidda) horumarka teknolojiyadda si looga hor-tago ama hoos loogu dhigo wasakhaynta Deegaanka.
- (j) Wasaarada deegaanka ayaa xeerhoosaad ka soo saaraysa arimaha la xiriira tiknolojiyada casriga ah.

Qodobka 31 aad

Waajibaadka shaacinta Macluumaadka (xogta) si looga Hortago Dikhawga

Iyada oo ujeedku yahay fududaynta ka hor-tegista iyo wax ka qabashada dikhawga, Wasaaraddu waxa ay soo saari kartaa shuruuc waajibinaysa in uu xog soo gudbiyo:

- (b) Qofka leh ama ka shaqeeya mashruuc waraab, qashin gurid, warshad wax soo saarta, warshad lagu nadiifiyo qashinka, goob lagu daadiyo qashinka adkaha, goob ganacsi ama lagu keydiyo shidaalka, geerash iyo meel walba oo shaqada ka socota uu ka soo baxo qashin adkaha ama dareere ah, ama wasakh kale oo Deegaankasoo gaarta; ama

- (t) Hay'ad walba oo waajib sharci loogu leeyahay in ay dikhawga ama wasakhda ka ilaaliso agagaarka ay masuulka ka tahay.

Qodobka 32 aad

Ogaysiinta Joojinta Hawl la Ogolaaday

- (1) Haddii Wasaaraddu u aragto in hawl sii wadiddeedu ay khatar weyn ku tahay Deegaanka, waa in ay siisaa cidda hawsha wada ogeysiin ay ku joojineyso hawsha.
- (2) Ogeysiintan joojinta ah ee ku xusan faqradda (1) waa in ay:
- (b) Qeexdaa khatarta hawshu ay ku hayso Deegaanka;
- (t) Qeexdaa tallaabooyinka loo baahan yahay in hawsha laga qabto, iyo muddada ay tallaabooyinkaas qaadanayaan;
- (j) Amar ku bixinaysaa in aan la oggoleyn in hawshu dib u billaabato illaa oggolaansho ay heleyso; iyo
- (x) Halka ay khuseyso, in hawsha qaybteed oo keliya lagu xiro shuruudo, oo hawsha la sii wado marka laga reebo inta la joojiyey.

Qodobka 33 aad

Ruqsadaha la Xiriira Maareynta Dikhawga

- (1) Waaxda Wasaaradda u qaabilsan Daraasadda Sahminta Saameynta Deegaanka ayaa bixinaysa ruqsada la xiriirta wax-ka-qabashada dikhawga
- (2) Waaxdu waa in ay:
- (b) Tix-gelin siiso dadka soo codsanaya ruqsadaha hawlaha la xiriira maareynta dikhawga;
- (t) Bixiso ruqsadaha maareynta dikhawga hab waafaqsan Sharcigan iyo Shuruucda kale la jaanqaadaya;
- (3) Waa in aan Qofna ku lugyeelan hawl wasakhayn karta hawada, biyaha ama dhulka in ka badan heerka la oggol yahay ama sida ku xusan Sharcigan, iyo sida waafaqsan ruqsada maareynta dikhawga.
- (4) Waaxdu ma bixin karto ruqso illaa la hubsado cidda la siinayo ruqsadda in ay awood u leedahay mag-dhowga dhibbanayaasha waxyeelladu ka soo gaari karto dikhawga iyo weliba nadiifinta Deegaanka hab waafaqsan mabda'a ah in "qof walba uu hagaajiyo wixii uu Deegaankaka bi'iyey".

Qodobka 34 aad

Codsiga Ruqsada Dikhawga

- (1) Wasaarada waxa loo soo gudbinayaa codsi sheegaya in hawsha la qabayano ay ka dhalaneyso dikhaw saameeya dhulka, biyaha ama hawada xad ka badan inta caadiga ah ama inta ku qeexan Sharcigan.
- (2) Codsii walba waxa la soconaya khidmad lacag ah (fee) oo wasaaraddu jaangoysa.
- (3) Waaxda cid kale siin meysa xogta loo soo gudbiyey ee ku saabsan milkiilaha.

Qodobka 35 aad

Tixgelinta Codsiga

- (1) Marka codsigu soo gaaro, Waaxdu waa in ay:
 - (b) 30 maalmood gudahood ku war-gelisaa dadka hawshu qusayso;
 - (t) Waxa ay tix-gelin siineysaa wakiillada ka socda waaxaha Dawladda;
 - (j) Waxa ay tix-gelin siineysaa codsiga iyada oo qiimeyneysa dhamaan wakiillada;
 - (x) Oggolaaneysaa ama diideysaa codsiga.
- (2) Waaxdu waxa suurto-gal ah, ka hor inta aysan bixin ama diidin codsi sida ku xusan faqrada(1)
 - (b) inay dalbato in la sameeyo daraasad lagu baarayo saameynta Deegaaneed hawshu ku yeelan karto Deegaankasi si waafaqsan Xeerka Sahminta Saameynta Deegaanka(Environmental Impact Assessment Regulation) haddii ay muuqato in aan laga fursan Karin samaynta daraasadaas marka la eego nooca hawsha la codsaday iyo dikhawga ka dhalan kara;
 - (t) In ay ka dalbato codsadaha in uu xog dheeraad ah ka soo gudbiyo goobta uu hawsha ka fulinayo, qalabka ama agabka uu adeegsanayo iyo naqshadda farsamo (technology design) ee uu adeegsanayo.
- (3) Haddii Waaxdu diiddo codsi loo soo gudbiyey, waa in ay qoraal ahaan ku sheegto sababaha ay u cuskanayaan diidmada.

Qodobka 36 aad

Shuruudaha la Socda Ruqsadda Dikhawga

- (1) Ruqsadda lagu baxsho hab waafaqsan Sharcigan waa in hab qoraal ah loo baxshaa, ayna yeelataa shuruudo la socda oo ku xusan ruqsadda.
- (2) Ruqsada lagu baxsho hab waafaqsan Sharcigan waa mid waqti cayiman ku eg, lana cusboonaysiin karo.

Qodobka 37 aad

Khidmadda Ruqsadda

- (1) Ruqsad kasta, mid cusub iyo mid la cusbooneysiinayaba, sida ku xusan qodobka (32), Waaxdu waxa ay ka qaadaysaa cidda loo sharciyeynayo khidmad go'an.
- (2) Khidmadda la qaadayo sida ku xusan faqradda (1) waxa ay ku saleysan tahay mabda'a ah " Hadba inta qofku Deegaanka dikhaw u gaysto ayuu bixinayaa oo kharash ah" (Polluter pay principle) sidaa darteedna:
 - (b) qofka dhaliya dikhawga ugu badan, ayaa la saarayaa culeyska ugu badan ee lagu nadiifinayo Deegaanka;
 - (t) Lacagta khidmadda waxa loo isticmaalayaa in lagu dhiirigeliyo hab dhaqan lagu dhowrayo Deegaanka, iyada oo khidmad aad u yar laga qaadayo hawlaha aan dikhawga badan gaarsiineyn Deegaanka.

Qodobka 38 aad

Cusbooneysiinta Ruqsada Dikhawga

- (1) Cidda ruqsada la siiyey waxa ay Waaxda ka codsan kartaa in loo cusbooneysiyo ruqsada si waafaqsan xeeraka.
- (2) Waaxdu waxa ay tix-gelineysaa codsi walba oo lagu dalbanayo cusbooneysiin muddo saddex bilood ah.
- (3) Waaxdu waxa ay:
 - (b) Oggolaan kartaa codsiga cusbooneysiinta ruqsada;
 - (t) Diidi kartaa codsiga;
 - (j) Codsan kartaa xog dheeraad ah.
- (4) Marka la gaarayo go'aanka ku xusan faqradda (3), Waaxdu waa inay tix-gelin siisaa arrimaha soo socda:
 - (b) Haddii codsadu u hoggaansamay shuruudihii ku qeexnaa ruqsadii hore;
 - (t) Haddii codsadu ku dadaalay in uu hoos u dhigo dikhawga ;
 - (j) Saameynta dikhawga Deegaanka lagu sii daayay yeelan karo ;
 - (x) Wixii kale ee Waaxdu u aragto in ay mudan tahay tix-gelin.

Qodobka 39 aad

La-noqoshada Ruqsada Dikhawga

Waaxdu, waxa ay kula noqon kartaa hab qoraal ah, ruqsada hawlaha dikhawga uu ka dhalasho haddii:

- (b) Cidda ruqsada la siiyey ay ku xad-gudubto axkaamta Sharcigan ama xeerarka kale ee hoos yimaada;

- (t) Cidda ruqsada la siiyey kari weydo inay u hoggaansanto shuruudaha ku qeexan ruqsada;
- (j) Waaxdu u aragto arrintaa in ay dan ugu jirto Deegaankaama dadka.

Qodobka 40 aad

Diiwaan-gelinta Ruqsada Dikhawga

- (1) Wasaaraddu waa inay haysaa diiwaanka dhamaan ruqsadaha lagu soo saaray si waafaqsan hagayaasha ku xusan Sharcigan.
- (2) Diiwaanku waa in uu noqdaa dokumeenti dadku wada arki karo goor walba oo ay u baahdaan, una furan qof walba.

Qodobka 41 aad

Ciqaabta Denbiyada la Xiriira CUTUBKA 5aad

- (1) Qof kasta oo gala denbi ka mida denbiya ku xusan CUTUBKA 5-aad waxa lagu ciqaabayaa xabsi udhexeeya hal sanno ilaa Shan sanno iyo ganaax u dhexeeya toban milyan ilaa sagaashan milyan sho.So.
- (2) Ciqaabta ku qeexan faqradda (1) waxa dheeraad ku ah iyada oo qofka dembiilaha ahi ay maxkamaddu ku xukumi karto:
 - (b) in uu bixiyo kharashka ay dawladdu wax uga qabaneyso khasaaraha ama waxyeellada ka dhalatay dikhawga uu sii daayay; iyo
 - (t) In uu mag-dhow siiyo cid kasta oo waxyeello ka soo gaartay, taas oo noqon karta dayactir, hagaajin, ama mag-dhow le'eg hadba inta maxkamaddu go'aamiso.

CUTUBKA 6AAD

MAAREYNTA QASHINKA IYOXAQIIJINTA BADQABKA DADKA IYO DEEGAANKA

Qodobka 42 aad

Xilka Golaha Degmada ka Saaran Maareynta iyo Yareynta Qashinka Adkaha ah

- (1) Golayaasha degmooyinku, si uu u yareeyo qashinka adkaha ah ee kasoo baxa Deegaanada uu ka hawl-galo, waa inay soo saaraan:
 - (b) Shuruudaha looga baahanyahay noocyada kala duwan ee qashinka isku meel lagu qubi karin ama in qashinka la kala saaro ka hor inta aan la qaadin;
 - (t) Halbeegyada hagaya nooca, cabbirka iyo astaamaha agabka ama qalabka qashinka lagu shubayo ama loo isticmaalayo; iyo

- (j) Hannaan looga qayb geliyo hay'adaha gaarka loo leeyahay iyo ururada aan dawliga ahayn qorsheynta, wacyi-gelinta la siinayo dadka ka shaqeeya wax-soo-saarka, iibka, gaadiidleyda iyo kuwa kale, wacyi-gelintaas oo ku saabsan baahida loo qabo haamo ku habboon qashinka, iyo weliba in qashinka la kala sooco ka hor inta aan la qaadin.
- (2) Goleyaasha degmooyinku, marka la eego baaxadda dhulka ay ka shaqeeyaan, waa in ay:
 - (b) Amraan in Daraasadda Sahminta Saameynta Deegaankalagu sameeyo dhamaan hawlaha waaweyn si qashinka adkaha ah si wanaagsan loogu maareeyo;
 - (t) xaqijiyaa in loo maareeyo qashinka adkaha ah si waafaqsan qorsheyaasha horumarineed ee goleyaasha degmooyinka ay dejiyaan; iyo
 - (j) Hubiyaan in qashinka la kala saaro inta aan gaadiidka la saarin, qaab waafaqsan hal-beegyada uu u dejiyo golaha Deegaanku.
- (3) Marka la doonayo in go'aan laga gaaro qaabka ugu habboon ee loo ururinayo, loola tacaalayo ama loo qubayo qashinka adkaha ah, maamulka dawladda hoose daraasad ayuu ka sameynayaa baaxadda dhulka hoos yimaada.

Qodobka 43 aad

Ka-Ururinta Qashinka Adkaha ah ee Guryaha, Suuqyada, Goobaha Ganacsiga iyo

Hay'adaha Kale

- (1) Gole degmo kasta waa in uusemeyaa daraasado joogto ah si uu u ogaado nooca wasakhda adkaha ah ee ka dhasha suuqyada, goobaha ganacsiga iyo hay'adaha, waana in uu jaangooyaa qaabka ugu habboon ee loo kala soocayo, loo keydinayo, ama loo fogeyn karo qashinkaas.
- (2) Marka la jaangoynayo qaabka habboon ee loo keydin karo, ama loo fogeyn karo qashinka adkaha ah ee ka dhasha suuqyada kala duwan, goobaha ganacsiga ama hay'adaha ku sugan dhulka hoos yimaada, golaha Deegaanku waxa uu hubinayaa in qashinka adkaha ah la kala saaro, si habboon loo keydiyo ayada oo loo eegayo hadba asalka uu ka soo jeedo qashinku noole (organic), caag/bac (plastic), quraarad ama bir.
- (3) Wasaaraddu waxa ay soo saari kartaa nidaam heer gobal ah oo lagu kala soocayo qashinka adkaha ah, nidaamkaas oo ay goleyaasha Deegaanku ka dhaqan-gelinayaan dhulka ay ka shaqeeyaan ee hoos yimaada maamulkooda.
- (4) Marka la eego ujeedada qodobkaan "hay'ad" (institution) waxa soo galaya dugsiyada waxbarasho, xafiisyada, cisbitaallada, boliiska, xeryaha ciidamada, kaamamka iyo ururrada kale kuwaas oo Wasaaraddu u garato in ay yihiin hay'ado marka laga hadlayo maareynta qashinka adkaha ah.

Qodobka 44 aad

Maareynta Qashinka Adkaha ah ee ka Dhasha Warshadaha

- (1) Golayaasha Degmadu waa in ay hubiyaan in warshadaha ku yaal Deegaannada hoos yimaada in ay leeyihiin ama diyaarsadeen agab iyo bed ku filan maareynta dhamaan qashinka ka soo baxa warshadaha, ka hor inta aan loo rarin meelaha loogu talo-galey.
- (2) Golayaasha degmadu waa in ay hubiyaanin haamaha qashinka ama goobaha ay warshaduhu u asteeyeen qashinka adkaha ah in ay yihiin nadiif, isla markaana aanay lahayn duqsi ama cayayaan kale.
- (3) Wasaaraddu, kadib marka ay la tashato wasaaradaha iyo hay'adaha kale ee qaabbilsan warshadaha, dhulka, caafimaadka iyo maamulka dawladaha hoose, waa inay ka soo saartaa shuruuc ay u hogaansamaan noocyada kala duwan ee warshaduhu.
- (4) Goleyaasha degmooyinku, marka laga hadlayo Deegaanada degmooyinka iyo tuulooyinka , waa inay jaan-gooyaan:
 - (b) Hababka ugu macquulsan ee qashinka adkaha ah looga ururin karo goobaha ay ka dhasheen, waxa ayna keligood ama iyaga oo kaashanaya shirkad ganacsi oo gaar loo leeyahay, u hawl-galayaan in dib loo soo cesho(qaan-dhabo) kharashkii lagu baxshay fogeynta qashinka adkaha ah; iyo
 - (t) Qalab ku habboon iyo habab loo marayo marka la fogeynayo qashinka adkaha ah;
 - (j) Khidmadda lagu qaadayo qashinka adkaha ah.

Qodobka 45 aad

Goobaha lagu kala Wareejiyo Qashinka

- (1) Goleyaasha Deegaanku waxa ay cayimmi karaan goobo gaar ah oo lagu qubo qashinka adkaha ah ee magaalooyinka, ama degmooyinka, ama Deegaannada kale ee uu ka dhasho qashin adke ah oo fara badan.
- (2) Ka hor inta golaha Deegaanku cayimin goob lagu kala wareejiyo qashinka, waxa uu:
 - (b) Daraasad ka sameynayaa saameynta bulsho, caafimaad iyo Deegaan ee ka dhalan kara;
 - (t) Hubinayaa in baaxadda goobtu tahay mid ku filan (waasac ah), isla markaana ka fog tahay meelaha dadku deggan yahay (residential area);
 - (j) Hubinayaa in qashinka adkaha ah si joogto ah loo qaado, si uusan u fara badan;
 - (x) Hubinayaa in goobta xayndaab lagu wareejiyo, si aysan isaga geli Karin xayawaanka iyo dadka aanamarka u haysan.

Qodobka 46 aad

Fogeynta kama Danbaysta ah ee Qashinka Adkaha ah

- (1) Goleyaasha degmooyinka, marka ay xulanayaan goobaha iyo qaababka ugu habboon ee qashinka adkaha ah looga fogeyn karo dhulka ay ka shaqeeyaan, waxa ay tix-gelin siinayaan arrimaha soo socda:-
 - (b) xaaladaha cimilada;
 - (t) awoodda dhaqaale;
 - (j) danaha bulshada;
 - (x) faa'idooyinka Deegaan, sixo iyo bulsho; iyo
 - (k) In la ballaarin karo baaxadda goobta.

Qodobka 47- aad

Xakamayta Qashinka Goobaha Dadku isugu Yimaado

- (1) Qof walba oo meherad ku haysta fagaare dadku isugu yimaado, waa in uu sameeyo goob gaar ah oo dadku qashinka ku rido, si goobtu qashin uga bad-baaddo.
- (2) Haddii qashin ka soo guuro ama ka soo yaaco guri/dhisme ay dad deggan yihiin oo u soo gudbo fagaare ay dadku isugu yimaadaan, Kormeeraha Deegaanku waxa uu ka dalbayaa cidda deggan guriga/dhismaha in ay sida ugu wanaagsan arrintaa wax uga qabtaan.
- (3) Haddii ay muuqato in qashin aad u fara badan uu ka imanayo guri/dhisme, Kormeeraha Deegaanku waxa uu ka dalbayaa cidda deggan guriga/dhismaha in ay goobta agteeda ka sameeyso ama ka dhisto meel lagu ururiyo qashinka, si fagaaraha dadku isugu imanayo looga dhowro qashinkaas.
- (4) Haddii cidda deggan guriga/dhismaha ay diiddo oo wakhti go'an ugu hoggaansami weydo amarka uu siiyey Kormeeraha Deegaankasida ku xusan faqrada (2) iyo (3), sarkaalku waxa uu qaadi karaa wixii tallaabooyin macquul ah ee xal noqon kara, waxa uuna kharashka ku baxay ka qaadayaa cidda deggan guriga/dhismaha.
- (5) Cid walba oo qodobkaan uu khuseeyso waxa laga doonayaa in ay gurto qashinka ku ururay goobta loogu talo-galay ee uu asagu mas'uulka ka yahay, si joogto ah oo habboon.

Qodobka 48 aad

Fogeynta Qashinka ee Dadka Deggan Deegaannada Gaarka Loo Leeyahay

Kormeeraha Deegaanku waxa uu ogeysiin qoraal ah siin karaa cid walba oo deggan Deegaan gaar loo leeyahay (private land), isaga oo amar ku siinaya in ay:

- (b) ka ururiyaan, ama ka qaadaan dhulka qashinka;
- (t) ka nadiifiyaan qashinka ; ama

- (j) Daboolaan ama qariyaan qashinka si aan loo arag, waxa ayna ku fulineysaa sida ku qeexan ogeysiinta, muddo cayiman.

Qodobka 49 aad

Ciqaabaha Denbiyada la xiriira Qodobada 42 - 48

- (1) Qof kasta oo cududaar sharci ah oo maangal ah aan haysan, diida ama ka baaqsada in uu u hoggaansamo axkaamta ku xusan cutubkan 1aad ee CUTUBKA6-aad waxa uu mutaysanayaa ciqaab xabsi ah oo u dhexeeya 3 bil ilaa 6 bilama ganaax lacageed oo u dhexeeya 2 milyan ilaa 5 Shan milyan Sh.So.
- (2) Haddii dhibaataada uu geystay dimbiiluhu waxyeelo kadhhalato waxaa lagu xakumayaa xarig u dhaxeeya 1 sano ilaa 2 sano ama ganaax u dhaxeeya 5 milyan ilaa 10 milyan Sh.So.

Qodobka 50-aad

Qubista Qashinka Dareeraha Ah

- (1) Goleyaasha degmooyinka waxa ay bixin karaan amar iyo tilmaan ku saabsan sida loola tacaalayo, loona fogeynayo qashinka dareeraha ah ee ka soo baxa goobaha kala duwan ee degmada.
- (2) Iyada oo aan la jebineyn faqrada (1), Wasaaraddu waxa ay soo saari kartaa tilmaameyaal gaar ah oo goleyaasha Deegaanku raacaan marka ay ka shaqaynayaan fageynta qashinka dareeraha ah guud ahaan ama noocyo gaar ah oo ka mid ah qashinkaas.

Qodobka 51- aad

Raridda iyo Asturidda Qashinka Dareeraha ah

Goleyaasha degmadu waxa ay tilmaameyaal iyo shuruudo ka soo saari karaan habka loo qaadayo wasakhda bullaacadaha iyo gufurka haamaha sunta (sludge from septic tanks) iyada oo la adeegsanayo gaadiid gaar ah oo loogu talo-galay.

Qodobka 52- aad

La-Tacaalidda Wasakhda Dareeraha ah

- (1) Maamulka degmadu waa in ay xaqiijiyaan in wasakhda bullaacadaha si habboon loo sifeeyo ama loo daweeyo, ka hor inta aan dibedda lagu qubin, si aysan u faafin cudurro ama khal-khal iyo xaaluf ugu keenin Deegaanka.

- (2) Haddii markaas maamulka degmadu aanu awoodin daawaynta ama sifaynta wasakhda bullaacadaha ee ku xusan faqradda (1) waa in ay xaqiijiyaan habab kale oo ku habboon kuwaas oo meel ku habboon u astaynaya qubista qashinka bullaacadaha.

Qodobka 53-aad

Fogaynta Wasakhda Dareeraha ah

- (1) Goleyaasha degmooyinku waa in ay asteeyaan goobo gaar ah oo loo asteeyay ku daadinta washkada dareeraha ah sida godadka qashinka lagu qubo, qalab ama tasiilaad dib u daaweeya qashinkaas ama goobo bullaacad ahaan u qaada.
- (2) Goleyaasha Deegaanku waa inay hubiyaan, haddii ay jiraan goobo gaar ah oo loogu talo-galay in lagu qubo wasakhda dareeraha ah, in dhamaan wasakhda dareeraha ah ee ka soo baxday warshadaha, ganacsiga iyo kuwa kale ee ka soo baxa degmada, in lagu qubo godadka loogu talo-galay oo keliya.
- (3) Wasaaraddu waa in ay soo saarto nidaam tilmaamaya habka ugu wanaagsan ee loola tacaali karo wasakhda dareeraha halista ah, iyo tan aan halista ahayn, ee ka dhalata warshadaha.

Qodobka 54-aad

Xakameynta iyo La-Socoshada Bullaacadaha

Kadib marka la dhiso, isla markaana uu hawl-galo hab-dhiska bullaacadaha magaaloooyinka, Wasaaradda oo kaashanaysa goleyaasha Deegaanka, waa in ay gacan ka gaysataa qaadidda tallaabooyin joogto ah oo lagu hubinayo in wasakhda bullaacaduhu sii deynayaan ay waafaqsan tahay heerka ay jaangoysay Wasaaraddu.

Qodobka 55-aad

Maareynta Biyaha Daadka

- (1) Gole kasta waa in uu degmada uu ka shaqeeyo ka hirgaliyaa moosas (kanaalo) dhulka looga qallajiyo daadadka roobka.
- (2) Biyo-mareenka waa in gacanta lagu hayaa, loona dayactiraaa danta loo dhisay.
- (3) Wasaaraddu waxa ay soo saari kartaa shuruuc ku saabsan:
- (b) in kanaalada ama moosaska loo dhiso qaab daa-deg ah si ayan biyuhu u fariisan;
 - (t) In kanaalada iyo moosaska daboolleeyihiin, isla markaana leeyihiin baro dhisan oo laga nadiifin karo haddii uu xirmo ama ay wax ku cufaysmaan.

Qodobka 56-aad

Ciqaabaha Denbiyada la xiriira Qodobada 50 – 56

- (1) Qof kasta oo cududaar sharci ah oo maangal ah aan haysan, diida ama ka baaqsada in uu u hoggaansamo axkaamta ku xusan cutubka 2aad waxa uu mutaysanayaa ciqaab xabsi ah oo u dhexeeya hal sanno ilaa saddex sanno ama ganaax lacageed oo u dhexeeya 10 milyan ilaa 20 milyan Sh.So.

Qodobka 57-aad

Maareynta Wasakhda Hooraha Ah ee Ka Soo Baxda Guryaha

- (1) Goleyaasha degmadu iyagoo kaashanaya Wasaarada waxa ay hubinayaan guryaha la deggan yahay in ay:
- (b) Leeyihiin bed ku filan oo leh meel hawadu ka baxdo (ventilation);
 - (t) Leeyihiin qaab qaacu (smoke) uga baxo kushiinka ama jikada, isla markaana leh bed gudaha ah oo ku filan.

Qodobka 58-aad

Xakameynta Qashinka hooraha ah ee Warshadaha

- (1) Iyaga oo tix-gelinaya jihada dabeysha iyo talo-bixinta ka timid Daraasadda Sahminta Saamaynta Deegaanka, Goleyaasha degmooyinku iyaga oo kaashanaya Wasaarada waxa ay hubinayaan neefaha ka dhasha warshadaha in laga fogeeyo meelaha ay dadku deggan yihiin.
- (2) Gole deegaan walba waxa uu soo saarayaa shuruuc, hab-raac iyo ciqaab ku saabsan:
- (b) in si joogto ah loo hubiyo in qalabka ama makiinadaha (machinery) si wanaagsan u shaqeynayaan, isla markaana aysan soo deyn hoore sun ah; iyo
 - (t) In astaamaha shooladda (iskaamiitada) uu qaacu ka baxo lagu xiro warshadaha aaladaha maamula neefaha ama yareeya.

Qodobka 59-aad

Neefaha iyo Wasakhda ka Dhalata Gaadiidka

- (1) Wasaaraddu, iyada oo la tashanaysa hayada ay khuseyso, waxa ay soo saareysaa xeerar gaar u qeexeysa heerka ama caddadka la oggol yahay ee neefta Kaarboon mono Ogsaydh (carbon monoxide), haydarokaarboonnada (hydrocarbons), iyo neefaha kale ee sunta ah.
- (2) Haddii ay jiraan shuruudo heer Federaal ah, waxa la dhaqan-gelinayaa shuruudahaas heerka qaran ah ee ku saabsan neefaha hawada lagu sii daayo.

Qodobka 60-aad
Wasakhda Halista ah

- (1) Waa in lahubiyaa in:
 - (b) Hal-beegyo lagu cabiro maareynta wasakhda halista ah la dejiyey iyo in lagu dhaqmo wakhti walba;
 - (t) Meel neefta ama qaaca ka baxo oo ay leeyihiin dhismayaasha ay ka dhalato wasakhda halista , isla markaana la xaqiiyo in la raaco hal-beegyada loo dejiyay;
 - (j) Wasakhda dareeraha ah in si habboon loola tacaalo, ama lagu sameeyo isbeddel (laga dilo jeermisga) si waafaqsan shuruudaha ka hor inta aan la qubin; iyo
 - (x) Wasakhda halista ah in loola tacaalo si waafaqsan shuruudaha Deegaankawarshadda ama goobta ka hor inta aan la qubin ama lagu shubin godadka ay dawladdu u qorsheysay.
- (2) Shuruudaha iyo tilmaameyaasha uu dejiyo golaha Deegaanka ee ku saabsan Sharcigaan, waa in ay waafaqsan yihiin shuruudaha ku qeexan Sharcigaan.

Qodobka 61-aad

Daraasada Sahminta Saameynta Wasakhda Halista ku ah Deegaanka

- (1) Wasakhda halista ah waxa loo gurayaa hab waafaqsan ilaalinta suuban ee Deegaanka.
- (2) Si haddaba loo xaqiijiyo ilaalinta suuban ee Deegaanka, waa in la sameeyaa Daraasadda Sahminta Saamaynta Deegaanka, ka hor inta aan wasakhda halista ah lagu daadin carrada, dhulka, hawada ama biyaha.

Qodobka 62-aad

Fogeynta kama damaysta ah ee Wasakhda Halista Ah

- (1) Wasaaraddu, iyada oo la tashanaysa hay`adaha ay khuseyso, waa inay xaqiijisaa in qashinka ka dhasha daryeelka caafimaadka la kala saaro, laguna kala guro haamo leh calaamado kala duwan, laguna qaado gaadiid loo asteeyay.
- (2) Wasaaraddu, iyada oo la kaashanaysa hay`adaha ay khuseyso waa in ay tilmaan ka bixisaa qaabka ugu habboon ee loo qubi karo noocyada kala duwan ee qashinka ka dhasha daryeelka caafimaadka.
- (3) Qodobkaan ka hadlaya “qashinka ka dhasha daryeelka caafimaadka” waxa ku jira, balse aan ku koobneyn, qashinka wata cudurrada, walxaha mudaca ah, kiimiko, sun-hiddeed, qashinka walxaha shucaaca bixiya, xinjir dhiig iyo dawo.

Qodobka 63-aad

Fogeynta Noocyada Kale ee Wasakhda

Wasaaraddu, iyada oo la kaashanaysa wasaaradaha iyo hay'adaha kale ee ay khuseeyso, waxa ay soo saaraysaa hababka ugu muhiimsan ee loo qaadi karo:

- (b) wasakhda ka dhalata xoolaha lagu qalo kawaanka;
- (t) Dawada xoolaha;
- (j) Wasakhda ka dhalata qodaalka beeraha;
- (x) Wasakhda kiimikada beeraha;
- (kh) Wasakhda kiimikada; iyo
- (d) Wixii kale ee ay Wasaaraddu u aragto in ay yihiin wasakh.

Qodobka 64-aad

Mamnucista Wasakheynta Biyaha Badda

- (1) Waxaa reeban in gaadiidka baddu si sharci darro ah ugu safraan (shiraacdaan) biyaha Galmudug ama u hoggaansami waayaan shuruucda iyo xeerarka caalamiga ah ee saldhigga u ah in gaadiidku Safar geli karo.
- (2) Lama Oggola in saxiimad, markab, maraakiibta gujiska ah, diyaarad ama aalad kale ee gaadiid ah ay wasakh ku daadiyaan xadka biyaha Galmudug, bedka qalfoofka ay ku fadhido (dhulka hoostiisa) ama aagga dhaqaalaha u gaarka ah (EEZ), arrintaas oo noqoneysa fal-dembiyeed. Haddii ay sii socoto arrintan, maalin walba oo cusub waxa loo xisaabinayaa in ay tahay fal-dembiyeed gaar ah.
- (3) Lama Oggola in Deegaankabadda iyo xeebta laga wasakheeyo dhanka berriga; sida kheyraadka dhulka, afka togagga (Togaggu halka ay badda kaga darsamaan), wasakhda ka dhalata cisbitaallada, ama tan ka dhalata warshadaha, dhismaha iyo haraadi kasta oo sun ah.

Qodobka 65-aad

Mamnucista Sunta ama Qashinka Badda lagu Aaso

- (1) Wasaaraddu, iyada oo la kaashanaysa hay'adaha ay khusayso, waa in ay dejisaa shuruuc lagaga hortagayo dikhawga badda uga yimaada sunta ama qashinka lagu aaso.
- (2) Dhammaan shirkadaha dalka laga leeyahay ama kuwa caalamiga ah ee haysta ruqsad ay ku sameeyaan hawlo macdan ama shidaal qodid ama sahmin ama hawlo looga faa'iidayanayo khayraadka badda waa in ay u hoggaansamaan shuruudaha ka degsan ilaalinta Deegaanka badda.

Qodobka 66-aad

Mamnuucista Qubista Walxaha Halista ah, sida kiimikada iyo walxaha kale

- (1) Qofna kuma shubi karo ilaha biyaha ama Deegaanka intiisa kale walxo halis ah, kiimiko, saliid, ama isku-jir ka kooban saliid laga reebo sida waafaqsan sharcigan iyo tilmaamaha uu qeexayo sharcigan ama sharci kale oo qoran.
- (2) Qofkii ilaha biyaha ama Deegaanka intiisa kale ku shuba walxo halis ah, kiimiko, saliid ama isku-jir ka kooban saliid, waxa uu gelayaa fal-dembiyeed.
- (3) Waa mas'uuliyad saaran urur ama shakhsi walba oo soo saara, rara, ka-ganacsada, isticmaala, keydiya ama quba kiimiko, saliid, maaddo sun ah, ama walxaha qarxa, in ay u hoggaansamaan xeerarka ay Wasaaraddu u dejisay bad-baadada aadanaha iyo nafleyda kale, isla markaana laga feejignaado waxyaabaha sababi kara xaalufka Deegaanka.
- (4) Si loo nidaamiyo soo saarista , kaydinta ama raridda walxaha halista ah, walxaha guban kara (flammable) ama walxaha qarxa (explosives), Wasaaradu waxa ay ku amri kartaa milkiilayaasha walxahaas in ay yareeyaan saamaynta xun ee hawlhooda ku reebi karaan Deegaanka, waana in ay:
 - (b) Wasaaradda iyohay'adaha kale ee ay khuseyso dhakhso ula socodsiiyaan marka ay qashin ama haraa daadinayaan.
 - (t) Si deg-deg ah u nadiifiyaan goobaha saamaynta kasoo gaartay, iyaga oo adeegsanaya qaababka ugu wanaagsan ee wax loo nadiifin karo;
 - (j) U hoggaansamaan amaawiirta/tilmaamaha ay bixiso Wasaaraddu.
- (5) Wasaaraddu waxa ay joojin kartaa soo-saarista, kaydinta, goobta raridda iyo gaadiidka ama maraakiibta ilaa milkiilaha ama cidda ka shaqeysa u hoggaansanto axkaamta ku xusan faqrada (4).
- (6) Wasaaraddu waxa ay maxkamadda ka dalban kartaa amar lagu joojinayo wax-soo-saarista, kaydinta, gudbinta, gaadiidka ama maraakiibta haddii milkiiluhu diido, in uu u hogaansamo axkaamta ku xusan faqradda (4)
- (7) Iyada oo aan lagu xad-gudbeyn shuruucda kale ee jirta, Wasaaraddu waxa ay hubineysaa in dhamaan warshadaha soo saara ama dhaliya haraaga suntan ah ee halista ah ay waafaqaan shuruucda loo dejiyey ilaalinta Deegaanka, isla markaana sameeyaan hubin joogto ah iyo qiimeyn lagu eegayo saameynta ay ku leedahay Deegaanka.
- (8) Wasakhda halista ah wasaaradu waxa ay la kaashaneysaa khubaro caalami ah hadii ay cadaato dhibaataadu waa in shaqada laga joojiyaa cida ku howlan.

Qodobka 67aad

Ciqaabaha Denbiyada la xiriira Qodobada 60 - 66

- (1) Qof kasta oo cududaar sharci la'aan, diida ama ka baaqsada in uu u hoggaansamo axkaamta ku xusan 60 - 66 waxa uu mutaysanayaa ciqaab xabsi ah oo u dhexeeya saddex sanno ilaa Shan sanno iyo ganaax lacageed oo u dhexeeya toban milyan ilaa boqol milyan Sh.So.
- (2) Ciqaabta ku qeexan faqradda (1) waxa dheeraad ku ah iyada oo qofka dembiilaha ahi uu bixiyo kharashka ay dawladdu wax uga qabaneyso khasaaraha ama waxyeellada ka dhalatay wasakhda uu daadshay;
- (3) ciqaabta ku xusan faqradda (1) waxaa wehelin karta la wareegista gaadiidka ama aaladaha kale oo loo adeegsaday sun ku xabaaliida xad badeedka Galmudug.

Qodobka 68aad

Ka Ganacsiga Korontada iyo Shidaalka

- (1) cid kasta oo ka ganacsata korontada waxaa mas`uuliyad ka saarantahay badqabka dadka iyo Deegaanka si waafaqsan xeer-hoosaadka Wasaarada Deegaanka.
- (2) cid kasta oo xafidi waysa shidaalka iyo korontada isla markaana ku guul dareysata mas`uuliyada kasaaran badqabka dadka iyo deegaanka waxaa lagu ciqaabayaa xabsi u dhaxeeya 1 sano ilaa 3 sano ama ganaax aan kayareyn 15 milyan.

Qodobka 69aad

Sumeyn Ama Wasakheyn Cunto Iyo Biyo

- (1) cid kasta oo sumeysa ama wasakheysa biyo ama cunto isticmaalkeeda ka hor, waxaa lagu ciqaabayaa xarig aan ka yareyn 15 sano. haddii dhimasho ka dhalato ciqaabtu waa dil.

Qodobka 70aad

Asal Doorin Cunto Ama Cabitaan Iyo Waxkale U Ekeysiiin Cunto Iyo Cabitaan

- (1) cid kasta oo asal doorisa ama wax kale u ekeysiiisa walax loo isticmaalo cunto ahaan ama cabitaan ahaan ka hor qaybinteeda ama inta aysan gaarin cidii isticmaali lahayd oo khatr gelinaya caafimaadka dadweynaha waxaa lagu ciqaabayaa xabsi u dhaxeeya 3 sano ilaa 10 sano.
- (2) Ciqaabta waa la kordhin karaa marka shey dawo ah la asal dooriyo ama wax kale loo ekeysiiyo.
- (3) cid kasta oo iibisa ama iibin u haysata walax la asal dooriyay ama wax kale loo ekeysiiyay waxaa lagu ciqaabayaa isla ciqaabta ku xusan faqrada (1).

Qodobka 71aad

ka ganacsiga cuntooyinka, cabitaanada iyo dawooyinka dhacay

- (1) cid kasta oo iibisa ama iibin u haysata cunto ama cabiyaan ama dawo dhacday waxaa lagu ciqaabayaa 1 sano ilaa 3 sano oo xarig ah ama ganaax aan ka yareyn 10 milyan.

Qodobka 72aad

Cudur Ku Faafinta Deegaanka, Dhirta Iyo Xoolaha

- (1) cid kasta oo cudur ku faafisa Deegaanka, Dhirta iyo Xoolaha waxaa lagu ciqaabayaa xabsi u dhaxeeya 5 sano ilaa 8 sano ama ganaax aan ka yareyn 20 milyan Sh.so.

CUTUBKA 7aad

AWAAMIIRTA DIB-U- HAGAAJINTA DEEGAANKA

Qodobka 73-aad

Amarka Dib-u-Soo Noolaynta Deegaanka

- (1) Wasaaraddu waxa ay amar dib-u-soo nooleyn Deegaanka ah siin kartaa cid walba oo ku hawlan maareynta Deegaanka iyo kheyraadka debiiciga ah.
- (2) Amarka dib-u-soo nooleynta Deegaanka ee ku xusan faqradda (1) waxaa loo adeegsan karaa si:
- (b) qofku Deegaanka dib ugu soo celsho xaaladdii uu ku sugnaa ka hor intii aanay iman xaaladda sababtay in amarka la bixiyo;
 - (t) looga hor-tago in qofku sameeyo ficil waxyeello ku keeni kara Deegaanka;
 - (j) qofka loogu xukumo in uu mag-dhow siiyo cid kasta ay dhibaato naf iyo maal kasoo gaartay;
 - (x) Lacag ama kharash loo saaro qofka dhibta gaystay, taas oo ah qiimo macquul ah oo u dhigma kharashka maamulka ama ururrada ka bixi lahaa haddii dib loogu soo cesho Deegaanka sidii uu ahaa ka hor inta aysan iman xaaladda sababtay in amarka la soo saaro.
- (3) Amarka dib loogu soo nooleynayo Deegaanka waxa ku jiri kara shuruudaha, kuwaas oo waajibaad saaraya dadka loo adeegayo, si amarka si sahlan loofuliyo.
- (4) iyada oo aan la jebineyn raadka sharciyeed ee ka dhalanaya faqradda (2) ama awoodaha Wasaaraddu ay wax uga qaban karto dib-u-soo nooleynta Deegaanka, amarka dib loogu soo nooleynayo Deegaanka waxa uu waajib uga dhigayaa qofka amarka la siiyey:

- (b) in uu qaado tallaabo looga hor-tagayo bilaabista ama sii socoshada dikhawga (wasakheynta);
 - (t) in uu dib u soo nooleeyo dhulka, iyada oo ay ku jirto beddelaadda carrada, beerista dhirta, iyo tarminta ugaarta, dayactirka goobaha taariikhiga ah ama bedka dhulka ku qeexan amarka;
 - (j) in uu qaado tallaabo looga hor-tagayo bilaabista , ama joojinta waxyaabaha halista ku ah Deegaanka;
 - (x) In uu joojiyo tallaabo kasta oo waskah sun ah oo keeni karta dikhaw Deegaanama khatar Deegaan.
 - (kh)in uu saaro ama yareeyo dhaawac kasta oo dhulka ama Deegaanka gaaraya;
 - (d) In uu ka hor-tago dhaawaca gaaraya dhulka, Deegaanka, keydka biyaha ku jira dhulka hoostiisa, dhirta iyo xayawaanka ku nool dusha iyo hoosta dhulka ama Deegaankaku hareersan dhulka ku xusan amarka;
 - (r) in uu qashinka ku shubo meelaha loogu talo-galay;
 - (s) In uu bixiyo wixii mag-dhow ah ee ku qoran amarka.
- (5) Marka ay gudanayso xilka ku qeexan faqraddan,Wasaaraddu waxa ay tix-gelin siineysaa:
- (b) Mabda'a joogteynta isticmaalka kheyraadka, mabda'a feejignaanta, mabda'a ah in qof walba oo deeganka waxyeeleeya uu bixiyo kharash lagu hagaajiyo, mabda'a sinnaanta iyo wasakhda oo si wanaagsan loo maareeyo, iyo mabaa'dii-da kale ee la xiriira Deegaanka; iyo
 - (t) Xuquuqda dastuuriga iyo kuwa sharci ee qofka amarku ku socdo la siiyay.

Qodobka 74-aad

Bixinta amarka dib u soo Noolaynta Deegaanka

- (1) Haddii Wasaaradda u muuqato in qof uu waxyeellaynayo ama ay suurtagal tahay in uu waxyeello u gaysto Deegaanka, waxa ay qofkaas siineysaa amar dib loogu soo celinayo Deegaanka, iyada oo amar ku siineysa qofka in uu wax kaga qabto waxyeelada muddo aan ka badneyn soddon (30) casho gudaheed oo ka bilaabaneysa wakhtiga amarka la baxshay iyo in uu mag-dhaw ka baxsho waxyeelada uu gaystay sida ku xusan hadba amarka.
- (2) Amarka ah in dib loo soo cesho Deegaanka waa in uu si cad oo la fahmi karo u qeexayaa in:
 - (b) Hawsha cida ay khuseeyso;
 - (t) Qofka ama cidda ay ku socoto;
 - (j) Wakhtiga ay dhaqan-galeyso;
 - (x) Hawsha ay tahay in la qabto si loo soo celsho Deegaankaiyo muddada la doonayo in hawsha lagu dhameeyo oo ah muddada ku qoran amarka;

- (k) Awoodaha ay Wasaaraddu ku geli karto dhul, kuna fulin karto tallaabooyinka ku xusan faqradda (X);
- (d) Ciqaabta la marinayo haddii la waafaqi waayo faqradda (X);
- (r) Xuquuqda uu u leeyahay qofka la siiyey amarka dib u soo celinta Deegaankain uu amarkaas maxkamad u gudbiyo ama kaga dacwoodo.
- (3) Wasaaradu waxa ay kormeer ku sameyneysaa, ama cid kale u direysaa in ay kormeerto, hawl walba si ay u go'aamiso in hawshaasi waxyeello ku tahay Deegaanka, waxa ayna tix-gelin siineysaa natiijada ka soo baxda kormeerka in ay hawshaas u goyso amarka dib u soo celinta Deegaankaiyo in kale.
- (4) Wasaaradu waxa ay dalbi kartaa, ama tix-gelin siineysaa talooyinka cilmiga ah, kuwa xirfadeed iyo kuwa farsamo ee ay u aragto in ay wax ka tarayaan go'aan ka gaarista bixinta amarka dib u soo celinta Deegaanka.
- (5) Amarka dib u soo celinta Deegaanku kama harayo in uu daba-galo hawsha loo bixiyey amarka (waa uu jirayaa ama soconayaa), illaa sidii la rabay loo fuliyo.
- (6) Qofka la siiyey amarka dib-u-soo celinta Deegaanka, asaga oo raacaya Xeerkan, waxa uu u hoggaansamayaa dhamaan qodobbada iyo shuruudaha amarka la siiyey.

Qodobka 75-aad

Dib uga Fiirsashada Amarka Dib u Hagaajinta Deegaanka

- (1) Muddo kow iyo labaatan casho ah gudaheed ka dib marka la siiyey amarka dib u soo celinta Deegaanka, qofka la siiyey amarka waxa uu qoraal ka fiirsasho amarka ah u soo gudbin karaa Wasaaradda, isaga oo sharraxaya sababaha.
- (2) Haddii qofku soo gudbiyo codsi qoraal ah sida ku cad faqrada (1), amarku waa jirayaa illaa wax laga beddelayo, la hakinayo ama gebi ahaan la tir-tiro amarka sida ku xusan faqradda (3) , haddiise wax laga beddelo oo keliya, amarku waxa uu ku sii soconayaa sidii wax looga beddelay.
- (3) Haddii codsi la soo gudbiyo sida ku qoran faqradda (1), Wasaaraddu waxa ay muddo soddon casho ah gudaheed oo ka billaabaneysa maalinta codsiga la soo gudbiyey, dib uga fiirsaneysaa amarka dib u soo celinta Deegaanka, isla markaana cidda soo gudbisay codsiga waxa ay qoraal ugu gudbineysaa go'aanka ay ka gaartay codsiga.
- (4) Wasaaraddu, ka dib marka ay ka fiirsato kiiska, waxa ay xaqiijin kartaa, wax ka beddeli kartaa, hakin kartaa, ama dib ula laaban kartaa amarka dib u soo celinta Deegaanka.
- (5) Wasaaradu waxa ay siineysaa cidda soo gudbisay codsiga ka-fiirsashada amarka dib u soo celinta Deegaanka, fursad ay ku hadasho Af-ahaan, ka hor inta aan la gaarin go'aanka.

Qodobka 76-aad

Fulinta Amarka Dib u Hagaajinta Deegaanka

- (1) Haddii qofka la siiyey amarka dib u soo celinta Deegaanku kari waayo, dayaco, ama diido in uu u hoggaansamo amarka la siiyey, Wasaaraddu, iyada oo wadata hawl-wadeennada iyo saraakiisha u shaqeeya, waxa ay geli kartaa ama fari kartaa cid kale in ay gasho dhulka uu maamulo qofka amarka la siiyey, si ay u fuliyaan dhamaan axkaamta ku qoran amarka.
- (2) Wasaaraddu marka ay gudaneyso xilkeeda sida ku xusan faqradda (1), waxa ay sharci ahaan xaq u yeelanaysaa in dib loogu soo cesho kharashka ka galay fulinta hawsha ku xusan faqradda (1).

CUTUBKA 8AAD

SAHMINTA SAAMEYNTA DEEGAANKA IYO DABAGALKA KORMEERKA IYO

DIIWAANGELINTA

Qodobka 77-aad

Fulinta Qiimeynta Saameynta Deegaanka iyo Xisaabinta

- (1) Qofna ma fulin karo hawl, qorshe ama mashruuc kaas oo ay suurtagal tahay in uu saamayn ku yeesho Deegaanka ilaa lagu sameeyo daraasadda Sahminta Saamaynta Deegaanka.
- (2) Wasaarad ama wakaaladi waa in aanay ruqsad ama ogolaansho siin hawl ama mashruuc saamayn xun ku yeelan kara Deegaanka ilaa Wasaaradu ku sameeyo daraasadda ku xusan faqradda (1).
- (3) Daraasadda Sahminta Saameynta Deegaankaiyo la-socoshada iyo dabagalka Deegaanka Wasaarada ayaa xeer hoosaad kasoo saareysa.
- (4) Haddii arrin ku saabsan Samaynta daraasadda Sahminta Deegaanka, dabagalka iyo kormeerka lagu sameeyay hab waafaqsan axkaamta xeer hoosaadka Sahminta Saamaynta Deegaanka, asay ka hor imaanayaan axkaamta Sharcigan, waxaa la qaadanayaa oo mudnaanta la siinayaa Sharciga Maareynta Deegaanka.

Qodobka 78-aad

Qiimeynta Saameynta Deegaanka, Dabagalka iyo Warbixinnada Kormeerka

- (1) Wasaarada ayaa awood u leh fulinta Sahminta Saameynta Deegaanka, dabagalka iyo warbixinnada.
- (2) Wasaaradu waxa ay u wakiilan kartaa Fulinta Sahminta Saameynta Deegaanka khubaro ama shirkado aqoon u leh Sahminta Saameynta Deegaanka.

- (3) Wasaaraddu waxa ay diiwaan- gelinaysaa dhamaan khuburrada ama shirkadaha loo idmaday in ay sameeyaan ama diyaariyaan daraasado ku saabsan qiimeynta/Sahminta saameynta Deegaankaiyo warbixinnada la xiriira.

Qodobka 79-aad

Diiwaanka Dokumeentiyada (Records)

- (1) Cid walba oo fulineysa hawl saameyn weyn ku leh, ama ku yeelan karta, Deegaanka ama hawl kale oo kasta oo ay fasaxday ama la socoto Wasaaraddu, waa in ay haysaa diiwaanka dokumeentiyada la xiriira:
- (b) Caddadka wasakhda ah ama waxyaabaha ka dhasha hawsha;
 - (t) Heerka ay gaarsiisan tahay hawsha uu hayo, taas oo tilmaan ka bixineysa qiimaha dhaqaale ee hawsha, laguna cabbirayo qiime lacageed-ka badeecada sannadkiiba;
 - (j) Saameynta muuqata ee hawshu ku leedahay Deegaanka;
 - (x) Ilaa iyo heerka loo hogaansamay shuruudaha ku xusan Sharciga.
- (2) Diiwaanka ku xusan faqradda (1) waxa hubinaya sarkaal ay Wasaaraddu u xilsaartay qabashada hawsha kormeerka iyo kormeereDeegaanoo heer degomo iyo sarkaal kasta oo kale oo dawladeed haddii loo baahdo.

Qodobka 80-aad

U-Gudbinta Diiwaanka Wasaarada

- (1) Diiwaanka ku xusan qodobka 74-aad waxa sannad walba loo gudbinayaa Wasaaradda ama waaxda qaabilsan ee isla wasaaradda ama cidda wakiilka u ah, gudbintaas oo aan ka dib dhici Karin hal bil ka dib marka sanadku dhamaado.
- (2) Diiwaanka loo gudbinayo maamulka waxa loo isticmaalayaa diyaarinta warbixinta ku saabsan xaaladda Deegaanku ku sugan yahay ee sharcigani amrayo.

Qodobka 81-aad

Magcaabista Kormeerayaal Deegaan

Wasaaraddu, iyada oo ku salaynaysa baahiyaha jira, kuna soo saaraysa faafinta rasmiga ah ee dawladda, waxa ay magacaabi kartaa kormeereyaalDeegaanhadba tirada loo baahdo oo ah saraakiil dawladeed oo aqoonta hawsha u leh, kana hawlgala hadba Deegaankaloo magacaabo sida ku xusan ogaysiinta faafinta rasmiga ah.

Qodobka 82-aad

Awoodaha iyo Xilalka Kormeereyaasha Deegaanka

- (1) Kormeeraha Deegaanku, inta uu gudanayo xilalkiisa ku qeexan Sharciga ama shuruudaha hoos yimaada, goor walba asaga oo aan oggolaansho dalban:
 - (b) waxa uu geli karaa dhul, dhisme ama gaadiid si uu u go'aamiyo in Sharciga la waafaqay;
 - (t) waxa uu dalbi karaa soo saaridda, kormeeridda, baaridda iyo xuquuqda lahaanshaha (copyright ownership), diiwaanka, xogta iyo wixii kale ee dokumeenti ah ee la xiriira Sharcigan ku saabsan Deegaanka iyo maareynta kheyraadka debiiciga;
 - (j) baarintaanka iyo wareysiga si loo hubiyo in la waafaqay Sharcigan;
 - (x) ururinta iyo keydinta saamiyada (samples) lagu ururiyey waxyaabaha la xiriira Sharcigan, iyo u gudbinta saamiga (sample) si loo tijaabiyo ama loo baaro;
 - (Kh) in ay kormeer jooqto ah ku sameeyaan goobaha dhulka ay ka shaqeeyaan, goobahaas oo lagu soo saaro, dhoof lagu keeno, laga dhoofiyo, lagu keydiyo, lagu iibiyo, lagu qaybiyo ama lagu isticmaalo waxyaabo saameyn weyn ku yeelan kara Deegaanka, si loo hubiyo in la raacay shuruudaha ku qoran Sharcigan;
 - (d) in ay sameeyaan kormeer kasta oo loo baahdo si loo hubiyo in la waafaqay Sharcigan;
 - (r) in ay gacanta ku dhigaan warshad, qalab, walax ama wax walba oo ay u arkaan in loo adeegsaday fulinta fal-dembiyeed lid ku ah Sharcigan ama shuruucda hoos yimaada;
 - (s) in ay xiraan warshad walba oo Deegaanka ugu qubta dikhaw ama wasakh si aan waafaqsaneyn Sharcigan muddo aan ka badneyn saddex asbuuc;
 - (sh) in ay Deegaankaka soo saaraan ogeysiin u digeysa cid walba oo warshad ka shaqeysa ama wadda hawlo kale oo waxyeello ku ah Deegaanka, kana hor-imaneysa Sharcigan;
 - (dh) In ay ku amraan boliiska in uu soo qabto qofka loo arko in uu ku xad-gudbay Sharcigan.
- (2) Kormeeraha Deegaanka, mar kasta oo loo baahdo, waxa uu qalab (equipment) ka taagi karaa dhul, dhisme ama gaadiid si uu u hubiyo in la waafaqay Sharcigan.
- (3) Marka uu kormeeraha Deegaanku iridaha isugu dhufanayo (xirayo) warshad ama amar ku bixinayo in la joojiyo hawl socota sida ku qeexan faqrada (1) xarafka (s), waxa uu bixinayaa ogeysiin hagaajin (improvement notice) sida ku cad faqradda (1) xarafkeeda (sh).
- (4) Marka uu gudanayo xilkiisa sida ku xusan qodobkaan kormeeraha Deegaanku waa in uu si wanaagsan dadka ugu sheegaa qofka uu yahay iyo hawsha uu u socdo.

CUTUBKA 9-AAD

XOGTA DEEGAANKA, WAXBARASHADA, CILMI-BAARISTA IYO KA QAYB-GALKA BULSHADA EE GO'AAMADA QUSEEYA DEEGAANKA

Qodobka 83-aad

Xorriyadda Helitaanka Xogta Deegaanka

- (1) Marka la eego axkaamta ku xusan faqradda (2), muwaaddin walba oo Galmudug ku nool waxa uu xaq u leeyahay in uu helo xogta u furan dadweynaha ee ku saabsan fulinta Sharcigan, iyo xogta ku saabsan xaaladda uu ku sugan yahay Deegaanka, iyo khatarta jirta ama ku iman karta Deegaanka, oo ay ku jirto wasakh walba oo lagu shubo biyaha, ciidda, hawada ama dhulka iyo weliba qubidda wasakhda halista ah.
- (2) Codsii xog-doon ah ee ka dhasha faqradda (1) waa la diidi karaa:
 - (b) haddii qayb ka mid ah xogta la doonayo aysan weli dhammeystirneyn, ama weli soo shaac bixin ama haddii codsigu yahay mid aan maan-gal ahayn ama aan faah-faahsaneyn;
 - (t) haddii xogtu wax u dhimeyso nidaamka iyo kala-dambeynta (public order) ama amniga qaranka;
 - (j) haddii lagu dhowrayo ganacsiga ama sirta wax-soo-saar (industrial secrets);
 - (x) haddii la fahmi kari waayo waxa la codsanayo; ama
 - (kh) haddii cidda/qaybta xogta laga raadinayo aanay xogtaas waxba ka hayn.
- (3) Haddii ay dhacdo in la diido codsi xog-doon, cidda diidmada sameysa waa in ay la timaaddo qoraal ay ku sheegeyso sababta ay u diiday.
- (4) Wasaaraddu waxa ay daw (xaq) u leedahay helitaanka xogta ku saabsan fulinta Sharcigan, iyo xaaladda uu Deegaanku ku sugan yahay, iyo weliba khatarta jirta ama ku soo food leh Deegaanka, oo ay ku jiraan wasakhda lagu shubo biyaha, hawada, dhulka iyo daadinta wasakhda halista ah, si ay ugu suurto-gasho in ay gutaan xilalkooda ku aaddan Sharcigan ama shuruucda kale ee saldhigga u ah ilaalinta Deegaankaiyo ka faa'ideysiga kheyraadka debiiciga ah.

Qodobka 84-aad

Awoodda Ururinta, Asal-baarka iyo Faafinta Xogta Deegaanka

- (1) Wasaaraddu waa inay:
 - (b) ururisaa xogta ku saabsan Deegaankaiyo kheyraadka debiiciga;
 - (t) iyada oo u hoggaansameysa shuruucda qoran, waa inay gacanta ku dhigtaa wixii xog ah ee laga hayo Deegaanka iyo kheyraadka debiiciga;

- (j) lafa-gurtaa xogta ku saabsan Deegaanka iyo kheyraadka debiiciga;
- (x) dadka gaarsiisaa ama ku faafisaa xogta;
- (k) cid kale u dirtaa in ay daraasad ka sameyso waxyaabaha saameynta ku leh Deegaankaiyo arrimaha horumarinta;
- (d) Fulisaa ololeyaal iyo barnaamijyo wacyi-gelin dadka lagu barayo Deegaanka.
- (r) xogta la wadaagtaa hay'adaha ama ururrada aan dawliga ahayn ama ururrada kale ee heer gobal ama heer caalami;
- (s) kala shaqeysaa wasaaradda ay khuseyso dhanka maareynta Deegaanka;
- (sh) kala talineysaa Wasaaradaha xogta wixii ka dhiman ama baahi ah ee jirta; ama
- (dh) Dejneysaa, iyada oo la tashaneysa Wasaaradaha ay qusayso, tilmaameyaal ama shuruudo lagu soo ururiyo, lagu kala saaro, laguna baahiyo xogta ku saabsan Deegaanka.

Qodobka 85-aad

Kaydka Dhexe ee Xogta Deegaanka

Wasaaraddu waxa ay dhisaysaa, isla markaana hawl-gelinaysaa qaab loo keydiyo xogta guud ee Deegaanka, halkaas oo ay ku kulmayaan natiijo walba, xog kasta iyo tiro-koob kasta oo ay Deegaankaka soo ururiyeen hay'adaha aan dawliga ahayn iyo kuwa dawliga ah.

Qodobka 86- aad

Warbixinta Xaaladda Deegaanka

- (1) Wasaaraddu sadexdii sano mar ayay soo saaraysaa warbixin ku saabsan xaaladda Deegaankaiyo maareyntiisa, taas oo la hor-geynayo baarlamaanka.
- (2) Wasaaraddu waxa ay soo saari kartaa ama daabici kartaa xog walba oo ay u aragto in dadku ka baran karaan Deegaankaiyo arrimaha la xiriira.

Qodobka 87-aad

Waxbarashada Deegaankaiyo Wacyi-gelinta

- (1) Wasaaraddu, iyada oo la tashanaysa wasaaradda waxbarashada, waa inay xaqiijisaa ku darista aqoonta barashada Deegaankaiyo ilaalintiisa manaahijta waxbarashada dugsiyada.
- (2) Wasaaraddu waa inay qorsheysaa, isla markaana fulisaa barnaamijyo kor loogu qaadayo aqoonta dadku u leeyahay hababka horumarinta waarta iyo maareynta Deegaanka.

Qodobka 88-aad

Cilmi-baarista Deegaanka

- (1) Wasaaraddu waa inay daraasado ka sameysaa xaaladda uu ku sugan yahay Deegaanka, waxa ayna cilmi-baaris, iyo saadaal, ku samaynaysaa isbeddellada ku dhici kara Deegaanka

iyo wixii daraasado kale ah ee wax ku biirin kara dejinta siyaasado, iyo diyaarinta qorsheyaal ku saabsan maareynta iyo daryeelka Deegaanka.

- (2) Iyada oo aan wax loo dhimayn faqradda (1), Wasaaraddu waxa ay hay'ad la talin u xilsaari kartaa hawlaha cilmi barista Deegaankataas oo hawsheedu tahay isku dubaridka cilmi-baarista, abuurista xogta ku saabsan Deegaanka, la-socoshada iyo samaynta daraasado lagu hubinayo wax-ku-oolnimada tallaabooyinka la qaadayo.

Qodobka 89-aad

Ka-Qayb Galka Dadweyne ee Go'aan Qaashada Arrimaha Deegaanka

- (1) Dadwaynuhu waxa ay xaq u leeyihiin in wakhti hore lala socodsiiyo qorshaha ay mas'uuliyiintu ku fulinayaan go'aan kasta oo saameyn ku yeelan kara Deegaankaiyo weliba fursadaha ay kaga qayb-geli karaan go'aamadaas.
- (2) Dadwaynuhu waxa ay xaq u leeyihiin in ay ka qayb galaan go'aannada lagu dejinayo siyaasadaha Deegaanka, qorsheyaasha fog iyo kuwa dhow, iyo barnaamijyada iyo in ay ka qayb-galaan diyaarinta shuruucda iyo xeerarka la xiriira Deegaanka.
- (3) Xogta ku saabsan go'aannada saameynta ku leh Deegaankawaxa loo bandhigayaa dadawaynaha ka hor inta aan la gaarin go'aan.
- (4) Ka qayb-galka bulsho ee go'aamada la xiriira Deegaanka waa in loo maamulaa sidan:
- (b) in dawaynaha wakhti hore loo sii sheego in go'aan la gaarayo, sida dejinta siyaasadaha, qorsheyaasha iyo barnaamijyada la xiriira Deegaanka;
 - (t) in dadwaynaha loo muujiyo in ay talo-bixin af iyo qoraalba ka geysan karaan siyaasadaha la soo bandhigayo, qorsheyaasha iyo barnaamijyada; iyo
 - (j) Indadwaynaha loo oggolaado xogta ku saabsan Deegaankasi waafaqsan Sharcigan ama shuruucda kale ee jirta.
- (5) Wasaaradda iyo wasaaradaha kale ee ay khuseyso, iyo wakaaladaha, waa inay dhaqan-geliyaan habab loo ururiyo, loogana jawaab celiyo, talooyinka, walaaca iyo su'aalaha dadwaynaha qabaan ee ku saabsan arrimaha la xiriira go'aannada Deegaanka, sida:
- (b) Qabashada dooda furan (public debates) iyo dhegeysi (hearing); iyo
 - (t) Yagleelidda xarumo ka warbixiya xaaladda Deegaan, diiwaanno iyo miiska la geeyo cabashooyinka (complaints desks).

CUTUBKA 10 AAD
HESHIISYADA CAALAMIGA

Qodobka 90-aad:

Heshiisyada Caalamiga ah ee Deegaanka

- (1) Haddii Soomaaliya ay qayb ka tahay heshiisyada caalamiga ah ee maareynta Deegaanka, Wasaaraddu, iyada oo la tashanaysa wasaaradaha ay khuseyso, waa inay:
 - (b) codsi sharci ah u soo jeedisaa Wasaaradda Caddaaladda si ay u aqoonsadaan heshiisyadaas, gacana uga gaystaan in Galmudug iyada oo qayb ka ah Soomaaliya, gudato waajibaadka ka saran hirgelinta heshiisyadaas;
 - (t) Astaysaa qaabab kale oo lagu dhaqan-gelin karo heshiisyadaas, iyada oo lala kaashanayo wasaaradda ama xafiiska ku shuqul leh ee heer Federaal.
- (2) Marka laga hadlayo heshiisyada caalamiga ah ee ku saabsan Deegaanka, Wasaaraddu waa inay ay hay'dda dhigeeda ah ee heer Federaal gacan ka siisaa wixii wada-xaajood ah ee ku saabsan heshiisyadas.
- (3) Wasaaraddu waa inay diiwaangelisaa dhammaan baaqyada, axdiyada iyo heshiisyada caalamiga ah ee Soomaaliya qaybta katahay lana xiriira Deegaanka.

Qodobka 91-aad

Barnaamijyada Lagu Maareynayo qashinka iyo sumaha isaga goosha Xuduudaha

- (1) Wasaaraddu, ka dib marka ay la tashato Wasaaradaha ay khuseyso, waxa aymaamullada iyo dalalka deriska ah la yeelan kartaa wada-xaajood ku saabsan barnaamijyada lagu maareynayo Deegaankaiyo siyaabaha looga hor-tegi karo ama hoos loogu dhigi karo saameynta Deegaanee qashinka iyo sumaha isaga kala goosha xuduudaha.
- (2) Wasaaraddu, iyada oo la kaashanaysa wasaaradda qaabilsan ee heer Federaal, waa inay hirgelisaa wixii barnaamijyo ah ee ku saabsan maaraynta qashinka iyo sumaha isaga gudba xuduudaha aan la leenahay wadamada deriska.

CUTUBKA 11-AAD

AXKAAMTA LA XIRIIRTA MAALIYADDA IYO DHAQAALAHA

Qodobka 92-aad

Dhaqaalaha Wasaaradda

- (1) Dhaqaalaha lagu daryeelayo laguna dhowrayo Deegaanka iyo kheyraadka dabiiciga ah ee Galmudug waxa uu kamid noqonayaa miisaaniyad sanadeedka Wasaarada.

- (2) Ilaha dhaqaalaha Wasaaradu waxa ay ka imaanayaan:
- (b) Dhaqaalaha ay bixiso dawladdu heer Galmudug iyo heer Federaal;
 - (t) Khidmadaha la qaado ee ku xusan Sharcigan iyo xeerarka kale ee xiriirka la leh;
 - (j) Khidmadaha ka soo xerooda adeegyada ay Waasaaraddu bixiso;
 - (x) Ganaaxyada laga qaado jebinta axkaamta Sharcigan iyo shuruucda hoos yimaada;
 - (k) Deeqaha iyo qaaraanka meelo kale kasoo xerooda

Qodobka 93-aad

Xilka Ku Shaqeynta Hab-maamul Maaliyadeed Hufan

Wasaaradda iyo hay'adaha kale ee lagu dhisay Sharcigan waa inay waajibaadkooda u gutaan hab waafaqsan mabaa'diida maaliyadeed ee daahfurnaanta iyo isla xisaabtanka (transparency and accountability) iyagoo xaqiijinaya in dakhligu noqdo mid si ku filan u daboola kharashka .

Qodobka 94-aad

Qiyaasaha Lacageed ee Wasaaraddu u Baahantahay

- (1) Wasaaraddu, in aan ka badneyn saddex bilood ka hor dhammaadka sanadka, waxa ay diyaarinaysaa, una gudbinaysaa Goeyaasha Dawlada qiyaasta lacageedoo ka kooban qiyaasaha dakhliga , kharashka Wasaaradda iyo kharashka waaxaha hoos yimaada u baahanyihiin sanadka xiga si loo ansixiyo.
- (2) Dhaqaalaha ka yimaada ganaaxa cidii waxyeelo u geysata Deegaanka iyo kheyraadka Deegaanka waxaa boqolkiiba labatan (20%) dib loogu soo celinayaa si loogu dhiiri geliyo looguna abaal mariyo cidii si hufan uga qayb qaadata daryeelka Deegaanka waxaana maamulaya hawshaas Wasaarada deegaanka.

CUTUBKA 12-AAD

BAARITAANKA DEMBIYADA IYO HABRAACOODA

Qodobka 95-aad

Qaadista Mas'uuliyadda iyo Magdhaw ka Bixinta Dhibta Deegaan ee Dhacda

- (1) Qof kasta oo falkiisu ama dayacaadiisu uu sababo dhibaato soo gaarta Deegaanka ama cid kale waxaa mas'uuliyadiisa qaadaya qofki falkaas ma'uulka ka ahaa ee dhibta gaystay, wuxayna ka koobnaan kartaa:
- (b) Kharashka wax lagaga qabanayo dhibtii Deegaanee uu gaystay iyo nadiifiintiisa.
 - (t) Magadhaw dhibta soo gaartay hantida ama dadka.

- (2) Soo gudbinta ama xeraynta dacwad ku saabsan dhib ka dhalatay hawl Deegaanka laga qabtay waa in aan lagu celin ama lagu diidin waqti dhaaf (in dacwadda xilligeedii la dhaafay).
- (3) Hadii cida waxyeelada gaysatay ay tahay shirkad waxaa dambiga lagu qaadayaa maareeyaha ama mas'uulka shirkada hadii uu oga ficilka dhacay oo uusan waxba ka qaban.
- (4) Hadii ay iskaashato ku xadgudubto deegaanka, waxaa dambigaas lagu qaadayaa xubin kasta oo ka tirsan iskaashatada, oo ka warhaysay ficilka dhacay oo aan wax xil ah iska saarin.

CUTUBKA 13AAD

QODOBO QUBANE AH

Qodobka 96-aad

Ciqaab Guud

- (1) Qof kasta oo ku xadgudba qodobbada xeerkaan ama xeer hoosaadyada ka sii farcama oo aanay jirin ciqaab goonni ah ama aanay cuslayn ciqaabta uu xeerkani dhigayo, waxaa loo raacayaa ciqaabta xadhig & ganaax ee ku xusan Shuruuca Deegaanka ee heer Federal iyo xeerka ciqaabta Soomaaliyeed.

Qodobka 97aad

Ku dhafidda arrimaha Deegaanka xeerarka qaybaha kale

- (1) Wasaaradaha iyo wakaaladaha ay qusayso, iyaga oo la kaashanaya wasaaradda, waa in ay qaadaan tillaabooyin ku habboon oo lagu maaraynayo arrimaha Deegaanka, oo ay ka midyihiin daaqa, caafimaadka guud, beeraha, biyaha iyo qaybaha kale ee xiriirka la yeelan kara ilaalinta Deegaanka si waafaqsan Shuruuca degsan.
- (2) Haddii ay jiraan Shuruuc hore loo dejiyay waa in hay'adaha kor ku xusan dib u eegis ku sameeyaan si ay u xaqiijiyaan in arrimaha ilaalinta Deegaanka ee Sharcigan ku xusan lagu daro Shuruucdaas horay u degsanaa.

Qodobka 98-aad

Soo Saarista Xeer-Hoosaadyo

Wasaaraddu waxa ay soo saari kartaa xeer hoosaadyo aan ka hor imaaneyn sharcigan.

Qodobka 99-aad

Burin

(1) Sharci kasta oo horay u jiray oo ka hor imaanaya axkaamta Sharcigan waxaa burinaya Sharcigan marka laga reebo Shareecada Islaamka iyo Dastuurka.

Qodobka 100-aad

Dhaqan Galka Sharcigan

Sharcigani waxa uu dhaqan gelayaa marka golaha Sharci-dejinta Galmudug ansixiyo, Madaxweynuhuna saxiixo.